DISSERTATIO JURIDICA INAUGURALIS

DE

MALEFICIIS COEPTIS

QUAM

DEO AUSPICE

EX DECRETO ET AUTORITATE

MAGNIFICI AC AMPLISSIMI

ICTORUM ORDINIS

IN ILLUSTRI JULIA

PRAESIDE

CONSULTISSIMO ET NOBILISSIMO VIRO

DN. GEORGIO ENGELBRECHT,

DIGESTORUM PROFESSORE ORDINARIO, HODIEQUE INCLYTAE FACULTATIS JURIDICAE DECANO, PROMOTORE AC FAUTORE SUO PLURIMUM OBSERVANDO

PRO

FACULTATE RESPONDENDI DE

IURE EIQUE ANNEXAE DIGNI

TATIS GRADU

PUBLICAE DISQUISITIONI EXHIBET

ANTON JOHAN TURCKE

AD DIEM XXVI AUGUSTI.

HELMESTADII,

TYPIS HENRICI DAVIDIS MULLERI ACAD. TYPOGR.

ANNO M. DC. XXC.

…m est illud Iuliani I.C.i i…
…m, quod impunita esse …
…ff. de fide iuss. quod Poenas …
…reat; item illud Gaij I. …
…ff. de fide iuss. quod impunita esse …
…l. quod impunita esse …
…reat; item illud Gaij I.

que dignoſci ſæpè nequit, propterea 1. quia tanta occurrit varietas circumſtantiarum, quæ factum graviùs aut mitiùs puniendum ſuadent; in moralibus enim circumſtantiæ mutant negotia; præterea nonnullæ res in moralibus ſunt quaſi extrema; aliæ vero intermedia: aſt quia hæc de extremis aliquid participant, dummodo ad hoc modo ad illud extremum propius accedunt, hæc quidem ſatis expedita ſunt, verũ intermedia difficultate non carent, quemadmodum in dolo & caſu fortuito perſpicuum eſt videre, inter quæ velut extrema, culpa (dum neque ſcientis & volentis neque merè ignorantis & inviti dici poſſit,) interpoſita eſt, ſic ut ex utroque velut conflata eſſe videatur, dum de utriuſque natura quicquam participat, unde evenit, ut dolus pœnam ſemper mereatur, & ad reſtitutionem damni obliget, mera in fortunia ſeu caſus fortuiti ad nihil horum; culpa autem velut media interdum pœnam mereatur & reſtitutioni obnoxia ſit, interdum non, prout ſcilicet dolo vel caſui fortuito propior eſt vel remotior. Verum hoc ipſum medium quod Ariſtoteles ἁμάρτημα, interpretes culpam vocant, cum ſit tantæ latitudinis, neceſſe fuit ad certitudinem aliquam huic rei afferendam certos gradus invenire, nimirum diſtinguendo culpam in latam, levem & leviſſimam; imò quidam inter quos & Bartolus ulterius progreſſi, eam in quinque partes partiti ſunt, neque tamen difficultatem omnem removerunt; Facile quidem fuit in genere talia ſtatuere, verùm in applicatione ad factumſeu caſus obvenientes tanta difficultas in his reperitur, ut vix quid ſit intricatius, de quo mea quidem

& illicitas seu
fas, est medi-
trumque ex-
timè patet. In
huc atque
titudine eli-
ter judicari

Etibus odio
oxios, quæ
quaque
non pos-
quod ni-
eratione,
tur, sicut
id justum
cit, is re-
m Arist.
; is sæpè
pertur-
s neces-
materiæ
tas, quam
ut quantum fieri
sanctè magi-
propositâ
N. 26. c. 2. n.
Mirum proin-
Romanū mul-
titu-

A 3

titudine Legum laborare, easque ut signum ægræ ac corruptæ istius Reip. considerant, id quod obiter monendum fuit. Licet autem plerisque negotiis in Jure Romano peculiares leges sint præscriptæ, quas Iudices sequi debeant, ne in judicando aberrent, in tanta tamen negotiorum præsertim verò delictorum frequentia & concursu novis casibus subinde emergentibus (cum natura novas semper formas edere properet) evitari vix potuit quin quædam legibus indefinita relicta sint, id quod maximè in criminibus attentatis animadvertere licet, quorum pleraque Iudicis arbitrio punienda commissa sunt, idque non vitio Legislatorum, sed potiùs materiæ hujus conditioni adscribendum, quippe quæ non patitur certi quid circa eam statuere; cum enim & hæc interjecta sit inter cogitationem nudam & factum externum consummatum, & quidem tanta latitudine, determinatio circa hanc admodum est difficilis; Interim Romani LLatores huic difficultati mederi cupientes, quo magis Judicis arbitrium constringerent ac coärctarent, & quoad fieri potuit, etiam in hoc genere nil quicquam indeterminatum relinquerent, in aliquibus delictis non solum atrocioribus (ut quidam falsò existimant.) sed & in levioribus quibusdam solam attentationem notare voluerunt, ita tamen, ut & in his gradus remotionis & propinquitatis conatus à perfectione veri criminis observent, & juxta has pœnas commensurent. Quorum vestigiis etiam posteâ Glorioſissimus Imperator, Carolus V. insistens, in Ordinatione criminali eadem ferè quoad affectum puniendum obsetvavit; Tantum igitur abest ut hac in parte quicquam juri com-

CAPVT I.

Varia nominales maleficij, ita dicti, capti explicans

THESIS I.

Tam autem in principio hujus discursus vocabulum Maleficium, seu malefactum, quam derivationem vox ipsa satis indicat. Maleficium quidquid improbè admittitur, unde Maleficus, malitiosus, dicitur, qui alteri nocet & infigne damnum infligit. Permicies, Scelestus, impretes Maleficium privata tantum delicta; facta vero atrocia, quibus Respublica per culpam omnem simpliciter sive in faciendo sive in omittendo consistat. Grotius ad huc longius abit & definit Maleficium per ignorantiam vel imprudentiam aliquid faciendo, cum tali acceptione etiam illi, qui contra Jus non peccant; ceterum hoc non est perpetuum. Maleficia hæc vocabula in jure confundantur, sic ut Malefi-

cia tam pro delictis publicis & enormibus, quam privatis promiscuè usurpentur *d. l. 1. ff. si fam. furt. fec. l. 15. ff. ad l. Aquil. l. 16. §. 9. ff. de pœnis* & denique infinitis locis aliis. Videtur autem error inde profluxisse, quod æqui vocationem, quæ in vocabulo Maleficij latet non deprehenderint; aliquando enim sumitur pro vitiosa actione, quatenus ex injustitia universali profluit, & in hac significatione omnis generis delictis tam privatis quam publicis tribuitur; modo vero sumitur pro invita quadam commutatione seu actu quo in bonis externis alter læditur, & sic privata tantum delicta denotat. Quod cum ita sit, non malè quoque fecerimus, si & in præsenti materia hoc vocabulum latè sumamus atque omnis Generis delictis indifferenter applicemus, idque eo libentiùs, quod video, apud optimos quoque Scriptores hanc vocem de omnis generis delictis tam publicis quam privatis promiscuè usurpari.

II. Succedit vox cœpti. Est autem cœptum seu inceptio nihil aliud quam principium actionis Ein Anfang oder Fürnehmen Græcè ἀρχὴ, ad quem sensum benè Cicero in Catilina: *Cujus ego si non modo factum, sed inceptum ullum conatumve contra patriam deprehendero*; & Terentius in Eunucho: *O. Parmeno, O mearum voluptatum omnium inventor, inceptor, perfector.* Eleganter Gallicè dicitur *entrepreneur* in ceptor Germ. Der sich etwas unterstehet zuthun oder ins Werck zurichten; ab hoc igitur deducitur frequentativum, incepto, quod Germanice exprimitur embsig anfahen unde Terentius vah! *video quod inceptet facinus.* Voces Synonimæ sunt: inchoare, niti, experimentum facere, moliri, machinari, conari tentare, quæ verba, præter voluntatem etiam actum aliquem externum indicant.

Caput II.

Generalia tractationis, Descriptionem maleficij cœpti, ut & divisiones ejus exhibens.

THESIS I.

Est autem maleficium cœptum nihil aliud, quam *Factum manifestum ad nocendum comparatum*; In qua descriptione consi-

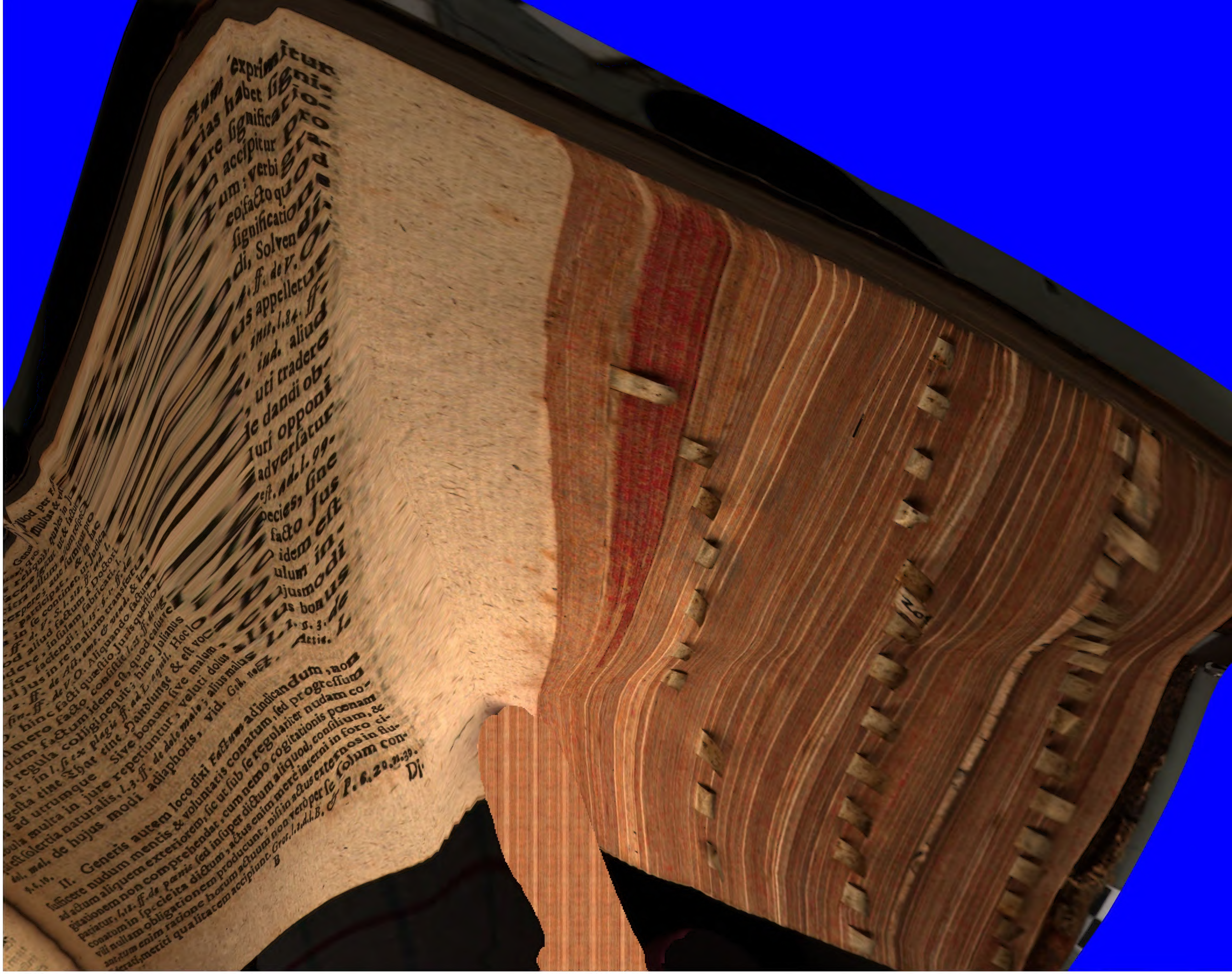

39. Dicitur porrò in definitione *manifestum*, quod est primum requisitum formale, idque expresè constitutio Carolina requirit *art. 178. verbis* So sich jemandt einer Missethat mit ehrlichen scheinlichen Wercken die zuvollenbringunge derselben Missethat dienlich sein mögen / unterstehet. Excluduntur igitur hic facta occulta, antequam enim manifestum sit factum, de eo cognosci nequit, id quod eadem vult constitutio criminalis *art. 6. verbis*. Es sein dan zuvor redlich und gnugsahme anzeigunge derselben Missethat gläubwürdig auff jhn gebracht. idem *art. 7. & 8. 20.* constituit Imperator, wo nicht zuvor redliche anzeigungen der Missethat wornach man fragen wolte verhanden und beweiset würden / soll niemand gefraget werden. Quod verbum redlich idem est ac supra scheinliche Wercke id est manifesta, quod si de eo non constet, ex propria confessione nemo condemnandus, adèò manifestum requiritur. *d. art. 20. l 21. ff. de quæst. l. 2. 3. & 4. C. si ex fals. instrum. Mynsing. 5. obs. 23. Farin. quæst. 63. n. 2. n. 37.*

III. Alterum requisitum formale est, ut sit *ad nocendum comparatum.* Nocere autem hic est delinquere, quod Aristoteli nihil aliud est quam nocere sponte contra Leges; per hoc igitur à factis cum indifferentibus, tum, illis, quæ per imprudentiam fiunt distinguitur, quod fieri omninò debebat; Nisi enim quis ad nocendum vel delinquendum sponte feratur, factum non esset moraliter malum. Cum autem illud nocere non solum cœptis maleficiis conveniat, sed etiá consummatis commune sit, igitur aliquid quærendum, quod differentiam specificam inter hæc constituat, quapropter additur in definitione *comparatum*. Comparare autem hoc loco nihil aliud est quam præparare, ordinare, instruere vel machinari Germ. Zurüsten zubereiten / anrichten / anstiffen Gallicè dicitur *former un des se in* Inde Comparatio idem est ac Præparatio, instruction eine zurüstunge/ zubereitung/ Sic. Cicero pro. *L.* Manilia *Comparatio* id est præparatio; quando igitur factum aliquod instruitur vel comparatur, est ad huc saltem in fieri, non vero in esse suo constitutum; hoc igitur verbo hujus generis maleficia à delictis commissis & Perfectis distinguuntur.

IV. Di-

dum humanum processit. *Grot. de I.B. & P. l.2. c.20.* Causa pellens externa, quæ intentionem agentis ad delinquendum movet, sunt personæ delicti hujus Participes, quæ invitant ad delinquendum; Promovent autem eam maximè & quidem directè consilium dans, Mandans, auxilium præstans; indirectè verò dans, approbans, non dissuadens cum dissuadere debeat, retquodcunque notum facere debeat &c. de quibus infra latiùs

III. Dictum supra, causam efficientem principalem vel remotam vel propinquam Remota causa est lex, quæ natum horum criminum notat. *arg. l. 13. ff. d. his qui not.* notatione enim Legis delicta cœpta discernenda veniunt quibus supra in divisione actum. Sequitur jam causa proxima maleficiorum quæ est voluntas delinquendi *l. 38. §. 1. ff. ad de adult.* Cæterum animadvertendum est voluntatem in strо ambiguè sumi 1. strictè ac proprie pro nuda mentis cone, atque ita intelligendum est illud *Aul. Gellij. l. 7. c 3* in Judicium facta non voluntates vocari. 2. latius & mprie, pro actu aliquo ad delictum perpetrandum directe significatione accipitur in. *l. 7. C. ad L. Iul. Maj.* ubi dem severitate voluntatem delicti, qua effectum pvoluisse; & Imperatores Arcadius & Honorius volutteresse inter ambitum cœptum & perfectum, cum parscelus qnam sceleris puniant voluntatem. *l. 1. C. The 26. ad L. Iul de ambit.* Ubi clarè innuitur, voluntatem telligi, quæ ad externos actus processit, & in hoc posficatu accipiendas esse supradictas leges vult *Cujac tit. C. de furtis.*

IV. Quemadmodum autem voluntas ita qtionis vocabulum in Jure non eodem modo sumpro mentis conceptu, & secundum hanc accepgenda est *lex 18 C. de pœnis.* 2. latè, quæ cum factno conjuncta est *d. l. 5. §. 4. ad Iul. Mai.* quæ ambrectè observantur, in multas inexplicabiles errordeducent, unde nos expedire difficile erit. In Ivoluntatem delinquendi causam efficientem pro

ad

B 3

ad judicem istius loci, ubi maleficium initium cœpit, quam ad judicem loci ubi crimen perfectum est, cognitio ejus delicti spectet. *l. 1. C. ubi de crim. ag. oport.* Sic ut operetur prævention-nem. Brunneman. *in Comm. ad C. d. t. n. 16. 17. 18.* Perez. *in Comm. ad h. t. num. 6.*

VI. His ita declaratis alia se offert difficultas circa consilium, quod in Jure nonnunquam pro voluntate accipitur, uti patet ex *l. 5. C. ad L. Iul. Maj.*, sed hoc non pro voluntate simplici propriissimè ita dicta, nec pro actu ad factum aliquod tendente, sed pro consultatione ac deliberatione accipitur in *l. 10. ff. de alien. Iud. mut. caus. fact. 2.* interdum pro concluso & decreto hujusmodi consultationis sumitur *l. 2. §. 1. ff. mandat. l. 47. ff. d. R. I.* Et sic cum proæresi convenit. In hac posteriori acceptione consilium est vel fraudulentum seu malignum; vel non fraudulentum; & ex hoc nulla oritur obligatio nec actio, cum cuique liberum sit, explorare, an sibi expediat consilium *l. 48. §. ult. ff. Mandat.* Nos loquimur hic de fraudulento, quod est vel instructivum, quo quis ad delinquendum impellitur (& est idem cum eo quod supra causam delicti impulsivam constitui) vel est directivum, quod ab altero dirigitur; vel communicativum; ubi socii criminum seu complices consilia inter se communicant, Dn. Tabor. *racemat. crim. 2. th. 49.* quæ postrema species consilii ad crimen cœptum vel attentatum proximè accedit, cum non tantum simplex cogitatio subsit, sed etiam cogitatum decreto ac concluso verè approbatum fuerit, idque consilio jam cum altero communicato. Hujusmodi igitur consilium alteri communicatum licet nullum factum externum ampliùs accedat, in crimine perduellionis & Majestàtis in specie ita dicto, eodem modo habetur ac si crimen hoc reverâ perpetratum sit, id quod maximè singulare est in hoc crimine, aliàs consilium ipsius delicti pœna regulariter non vindicatur, nisi eum lex consilio nominatim vel expresse talem pœnam assignaverit; Sic lege Julia de vi publica tenetur, qui Seditionis causa tantum consilium inierit.

VII. Observandum autem, unum præ altero magis esse voluntarium, qua propter accuratè discernendum est, utrum voluntas

CAPVT IV.

THESIS I.

Quibus delicta attentantur.

Delicta quæ delictum possunt committere, duplicia sunt. Alia enim crimina vel delicta reverâ quæ sunt personæ non sunt destituti, sic dicti, quibus liquet non delinquere & per consequens de quibus inquiritur. Ex quibus igitur sint conditionis vel sexus, ætatis, naturæ, ut ipsa facti circumstantia, quæ ad delictum attentatum, cum ex eodem principio, quo quis

II. An autem crimen à civitate corpore, collegio, vel universitate attentari queat, ita ut propterea obligetur, meritò in disquisitionem venit? id quod affirmativè statuendum est, *arg. auth. nulla communitas C. de Episc. & cler. arg. l. 9. §. 1. ff. quod met. caus. Magir. de advoc. armat. c. 16. n. 766. cum. seqq. Grot. de Iure B. & p. l. 2. c. 1. n 6.* ubi expressè dicit, quod etiam ob delicta cœpta licet non consummata civitatibus vel superioribus jus sit bello se invicem ulcisci. Licet autem universitas per se nomen Juris sit, ita, ut nec intellectum nec animum habeat *l. 7. ff. quod cuiusc. univers. nom.* & consequenter nec dolo uti *l. 15. ff. de dolo mal.* neque consentire intelligatur. *l. 1. §. ult. ff. de acquir. vel amitt. possess.* quatenus tamen ex civibus ratione præditis constat, qui universitatis vel civitatis corpus repræsentant, corpus & anima ex multitudine animata collecta & composita ei affingitur, ratione cujus vicem personæ obtinere dicitur.

III. Quemadmodum autem nemo de civitatum negotiis certi quid judicare potest, nisi cognitum habeat, quâ forma & gubernandi ratione quævis Resp. vel civitas utatur, Ita quoque is, qui judicaturus est, an & quatenus universitas ex delicto teneatur, statum istius Reipubl. probè perspectum & exploratum habebit; si igitur administratio est tota penes plebem, totius plebis consensus intervenire debet, quod fit, quando omnibus ejus civibus, per usitatú modum vel signum aliquod convocatis totus populus vel maxima pars congregata fuerit, & habito consilio majoribus votis ad aliquid committendum vel faciendum decreverit. *l. 3. ff. quod cuiusc. univers. nom. l. 3. ff. de decret. ab ord. fac.* hujusmodi igitur consensu deficiente, civitas non tenetur, nisi consuetudine receptum aut statuto cautum sit, ut ex facto administratorum velut tribunorum plebis, consulum, aut aliorum, qui totum populum repræsentant, omnes cives obligentur, quod si contingat, ut per hęc in damnum incidat, tota universitas sibi imputet, quod tales sibi præfecerit, cum inconsulta eorum electio causa ejus fuerit. *arg. l. 1. ff. de exercit. act.* In optimatum statu, ubi potestas penes proceres, regulariter totius populi consensu, præter eos, qui de Rep. revera participant, ad obligationem indu-

si, in cujus enim manu est ut prohibeat, jubet agi, si non pro-
hibet admitti, & potestas magna, quæ prohibere scelus maximum
potest, quasi probat debere fieri, si sciens patitur perpetrari. Sal-
mas. de regib. Et præclarè Cicero *l. 1. offic. in justitiæ*, inquit, *duo*
genera sunt; *unum eorum, qui inferunt; alterum eorum, qui ab iis,*
quibus infertur, si possunt, non propulsant Injuriam. Et mox *qui*
eam non defendit nec obsistit, si potest, Injuriæ, tam est in vitio,
quam si parentes, aut patriam vel amicos deserat. Simili modo, si
civitas aliqua receptum præstet facinorosis ob delictum aliquod
perpetrandum profugis, similiter ex receptu tenetur, proximi
cum sunt transfugis, à quibus transfugæ recipiuntur. Grot. *de*
J. B. & P. l. 2. c. 20.

IV. Ex dictis igitur constat civitatem adhibito legitimè
consensu populi vel eorum qui summam in ea potestatem ha-
bent, posse aliquando delinquere attentando saltem crimen, &
per consequens incommodum aliquod loco pœnæ sustinere,
velut amissionem libertatis, Jurium, & Privilegiorum, per quæ
etiam singuli innocentes puniuntur, non tamen qua singuli in
se propria, sed in re, quæ ad eos non pertinet nisi per universita-
tem quatenus illius corporis membra sunt. *Grot. l. 2. de I. B. &*
P. c. 21. n. 10. in fin. Gail. de pac. publ. lib. 2. cap. 9. num. Cels. Barga-
lensis de lo lib. 3. c. 1. n. 57. Jul. Clar. in pract. crim. quæst. 17. num. 8.
Non enim plectitur universitas, ut de singulis ordine pœna re-
quatur, cum enim hæc Jure constet, adhiberi debet ea pœna,
quæ jus illud adimat; ut si immunitatibus privetur, si mœnibus
nudetur, suis magistratibus & legibus interdicatur, & quæ hu-
jusmodi sunt similia.

CAPVT V.

De objecto, Forma, & Fine tractans

THESIS I.

VErsatur autem hæc nostra materia circa facta illicita non secus ac quævis delicta, cum hac tamen restrictione quatenus sub notationem legis cadunt; Excluduntur igitur hic talia facta, quæ licet attentata sint, nullum tamen respectum habent sive directò sive indirectò ad societatem humanam Grot. *l. 2. de I. B. & p. c. 20.* Quemadmodum autem virtutes & leges quæ juxta Aristotelem nihil aliud sunt quam virtutes armatæ, triplici modo se habent nimirum 1. respectu Dei 2. in ordine ad seipsum, 3. Intuitu proximi, ita quoque facta illicita tanquam vitia his opposita eundem respectum habent, & tripliciter considerantur; nimirum 1. ad versus Deum committitur Sortilegium, hæresis, sacrilegium, Simonia 2. adversus seipsum sunt intemperantia & delicta carnis, 3. adversus proximum sunt illa delicta, quæ committuntur contra Iustitiam particularem commutativam, quando unicuique non tribuitur, quod ipsi ex bonis externis debetur. Sunt autem bona externa juxta Aristotelem *1. Eth. 8. & 2. Rhet. 3.* itidem in triplici differentia, nimirum Corporis, animi, & fortunæ; Ratione bonorum corporis nocetur proximo in juria reali, ut homicidio, verberibus &c. Ratione bonorum animi nocetur ei corrumpendo filium filias vel servum, &c. Ratione bonorum fortunæ nocetur ei furto, incendio, rapina, & quacunque aliâ ratione bona ejus imminuuntur vel deteriorantur. Ceterum non omnes hæ delictorum species objectum hujus nostræ tractationis constituunt, sed hæ tantùm, quarum solus conatus sub notationem legis venit, quæ autem tales sint, intra latius apparebit.

II. Formam quod attinet duo illi requisita in sunt 1. Quod attentatio horum criminum debeat esse manifesta 2. ad nocendum præparata vel instructa. Tò nocere enim maleficia ab illis delictis, quæ culpa, vel per imprudentiā aut per ignoran-

tiam

consecuto cessat ab opere efficientis actio; idem quoque in hac materia accidit, ubi finis est vel proprius & ultimus, cujus gratia facinus perpetrandum quis in se recipit, & in quo machinans crimen subsistit, nec in eo amplius progreditur, cum non habeat vel induat rationem medii ad alium finem ordinati; vel denique est intermedius, subordinatus ultimo isti fini ad quem tendit, cujus etiam respectu instar medii se habet, & horum multi possunt in delicto concurrere qui tamen omnes ultimo delinquentis fini subserviunt. Antequam igitur ultimus finis operantis constet, de conatu utrum sit proximus vel remotus non est Judicandum, quod si de eo appareat tum demum de illo statuendum; Quo propius enim accedit vel longiùs abest à fine ultimo, eò magis quoque vel minùs perfectionem criminis attingit. Sic potest fieri, ut actio aliqua externa in se & absolutè considerata perfecta appareat, ita ut ad ejus implementum nihil amplius requiri videatur, respectu tamen habito ad finem ultimum & propositum delinquentis, est medium saltem ad finem obtinendum accommodatum, qui finis aliàs in se consideratus delictum perfectum constitueret. Exemplum hujus dabit lex *nn. C. de rapt. virg.* hujus criminis finis ultimus est ut raptor flagitio potiatur, raptam carnaliter cognoscendo, antequam autem hunc finem assecutus fuerit raptor, forsan impeditus, crimen quadantenus imperfectum est, licet jam raptum commiserit, quanquam raptus ad criminis consummationem proximè accedat, sic ut in se & abstractivè consideratus citra respectum istius finis, quem sibi propositum habet delinquens, delictum ipsum constituere videatur, de quibus infra pluribus dicetur. Hinc apparet ex intentione & fine delinquentis æstimandum esse, num actio externa delictum ipsum constituat, an vero solum intra terminos conatus subsistat, quæ si nondum ad ultimum finem processit, delictum quoque consummatum dici nequit.

IV. Licet autem hic finis primum à delinquente intendatur, & ad eum obtinendum media ad illum conducentia sedulò adhibeat, fit tamen sæpiùs, ut hujusmodi attentata detegantur, vel aliàs quis ab opere cœpto impediatur, quo—

VI.

I.

...ium attent... qualem ... in pœna ... ille ... extraordinaria: ... tortura &c. ... inquisitio ... delictis & præt... hujus generis delictis & ... monere supervacu... tantùm ... his quicquam effectu excellentiori tantùm ... quidem eò magis, quia in his tam ... ex... ut, qualis nam sit ex... videri queat; i... ... dubium videri queat; i... ... præteruent. An... ... maleficiorum, qu... ... accedamus, neces... ... ut de attentatis qu... ... Ubi primò ob... ... Sumitur pro ... in tali accep... ... in hoc enim æqu... ... Reip. tale fact... ... Proportio enim illa ... ... absolutè & ... ... hunc ut so... ... ad finem ... ut materia p... ... ex...

C 3

...tinatum exitum perducat; ... hujusmodi ausus impu... ... & improbitati ... aperiatur) igi... ... immeritò pœnas in ... de quibus

...torum con... ...tum in Jure ...legibus illis ...unt quidem ...verum cum ...rea aliundè ...duximus; ...hic erimus ...discrepantes ...his sequen... ...ò plerique ...quam ... ...rum ... ...ario fun... ...omodo ... ...servand... ...dolore ... ...accept... ...æqua... ...fact... ...ne ...tas ...m ...uæ ...dè ...ie... ...næ ...ctè

ẽxactè respondeat materiæ culpæ, sed ex fine ultimo bono Publico, item transgressione Legis & inobedientia æstimanda est. Sutholt *diff. 16. th. 37.* Ergo potiùs ad justitiã universalem referenda; quippe quæ spectat Conservationẽ totius humanæ societatis. Cum igitur pœnæ infligantur in respectu ad Remp. necessario sequitur, quod eo usque augeri debeant, donec sufficiant ad deterrendos homines ab ejusmodi delictis, quæ pugnant cum salute Reip. Sic ut etiam pro minimo delicto, quod Societati noxium deprehenditur licet haut consummatum sit, gravissima pœna injungi queat; cujus exempla infra dabimus. Sic quoque crescentibus delictis crescunt pœnæ, nam non nunquam evenit ut aliquorum maleficiorum supplicia exacerbentur, quoties nimirum multis personis grassantibus exemplo opus est, *l. 16. §. 10. ff. de pœnis* quin eadem scelera in quibusdam locis gravius, alibi mitiùs puniuntur *d. l. 16. §. 9.* Sic in rebusp. oligarchicis, si sint injurij in plebem, quam si plebs in oligarchicos quid commiserit; hoc enim facit ad conservationem status oligarchici, prout egregiè id docet Aristoteles *l. 5. Polit. c. 8.*

II. Ex his constat Pœnas non esse semper æquales sed prout id requirit status & conditio Reip. ita quoque pœnas in illis diversas obtinere, quæ etiam causa est, quare Aristoteles cognitionem criminum capitalium & quæ eam insequuntur condemnationem vel absolutionem potiùs ad consultationem vel deliberationem quam ad judicia referre voluerit *l. 4. Polit. c. 14. in fin.* 2. Sumitur pro eo quo inæqualitas corrigitur, & hoc modo accepta ad justum particulare refertur; hæc autem correctio fit dupliciter 1. quo pervestigamus magnitudinem delicti ex circumstantiis, hac æstimatione perspecta, tantum lædenti detrahimus & læso iterum addimus absque ullo personæ respectu, idque secundum proportionem Arithmeticam; Elegauter hanc æstimationem vocat Grotius intrinsecam pœnæ taxationem, uti alteram, quæ infligitur in respectu ad Remp. extrinsecam appellat.

III. Ex quibus patet, personarum respectum hic non haberi primariò & per se ratione ipsius personæ, sed saltem per accì—

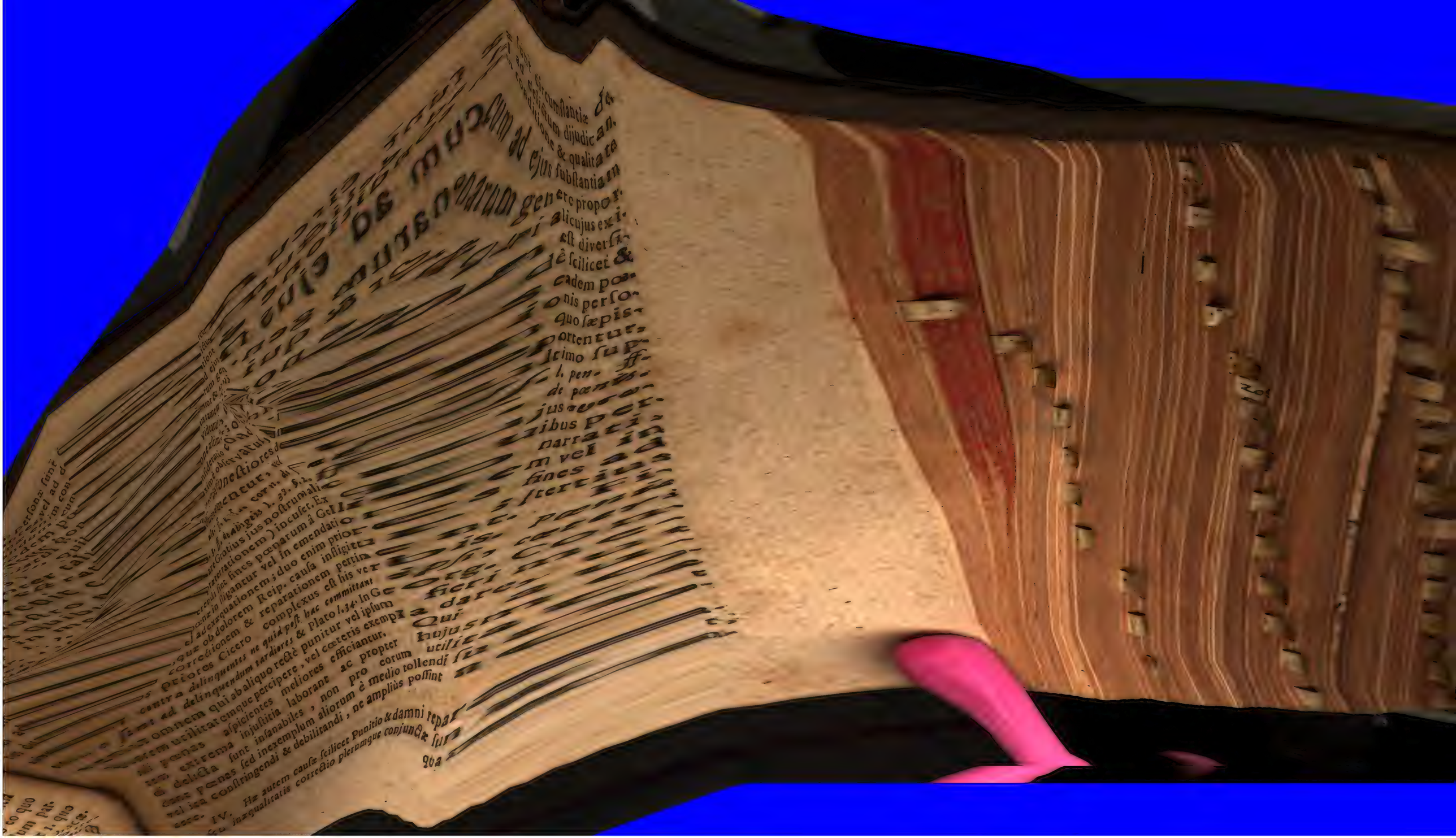

quando scilicet actus vitiosus fuit, & damnum reipsa datum est, & ex his duabus qualitatibus duæ diversæ nascuntur obligationes; in hac autem materia delictorum, ubi attentata criminum quoque pœnis subiacent, cum in his sæpè damnum nullum datum sit, reparatio damni vix locum invenit, delicto enim non consummato, damnum vel nullum erit vel exiguum & minus eo, quod ex delicti provenit perfectione. Meritò igitur primum locum obtinent delicta consummata quoad pœnam imponendam, postremum, quæ ad actus aliquos sed non ad ultimum actum processerunt, in quibus tamen tantò quidque gravius reputatur, quo ulteriùs processit. *Gret. de l. B. & P. l. 2. c. 20.* cum igitur perfecta delicta semper sint imperfectis majora, sequitur quod regulariter mitior pœna delictis attentatis irroganda sit *l. si quis aliquid §. 1. ff. de pœn. l. 1. §. 1. ff. de extraord. crim. Gail. de pac. publ. l. 1. c. 14 n. 16.*

V. Ceterum non omnis perversa voluntas facto jam aliquo externo indicata pœnæ locum relinquit, præsertim si delictum ipsum, in quod affectus incidit, non sitita comparatum, ut per illud Reip. grave vel insigne detrimentum sentiat, vel per id securitas publica violetur, si enim imbecillia seu levia delicta licet opere completa pœnis non semper obnoxia sint, multo minùs conatus eorum puniendus erit.

VI. Vt autem de punibilitate horum maleficiorum certi quid constet, sequentia erunt observanda 1. Conatus seu intentio agendi in sola cogitatione consistens nec ordinaria delicti pœna neque extraordinaria in foro civili puniri debet *F. r. Suarez. de l. l. 3. c. 13. l. 46. §. 8. ff. de furt.* Ratio hujus est, quod in foro externo pœnam non mereantur, quæcunq; civilem cœtum non turbant 2. Conatus actui externo ad maleficium directo accedens, pœnis civilibus obnoxius est; In hac postrema regula sequens distinctio erit observanda. Vel enim respectu agentis delictum est consummatum, ita ut à parte, ejus quantum ipso fuit pro verè perpetrato habeatur, & à parte patientis solum quid intervenit, ob quod instar conatus se habeat, & hoc casu considerandum, an absolutè patientis voluntate quid fiat, & quamvis

juxta

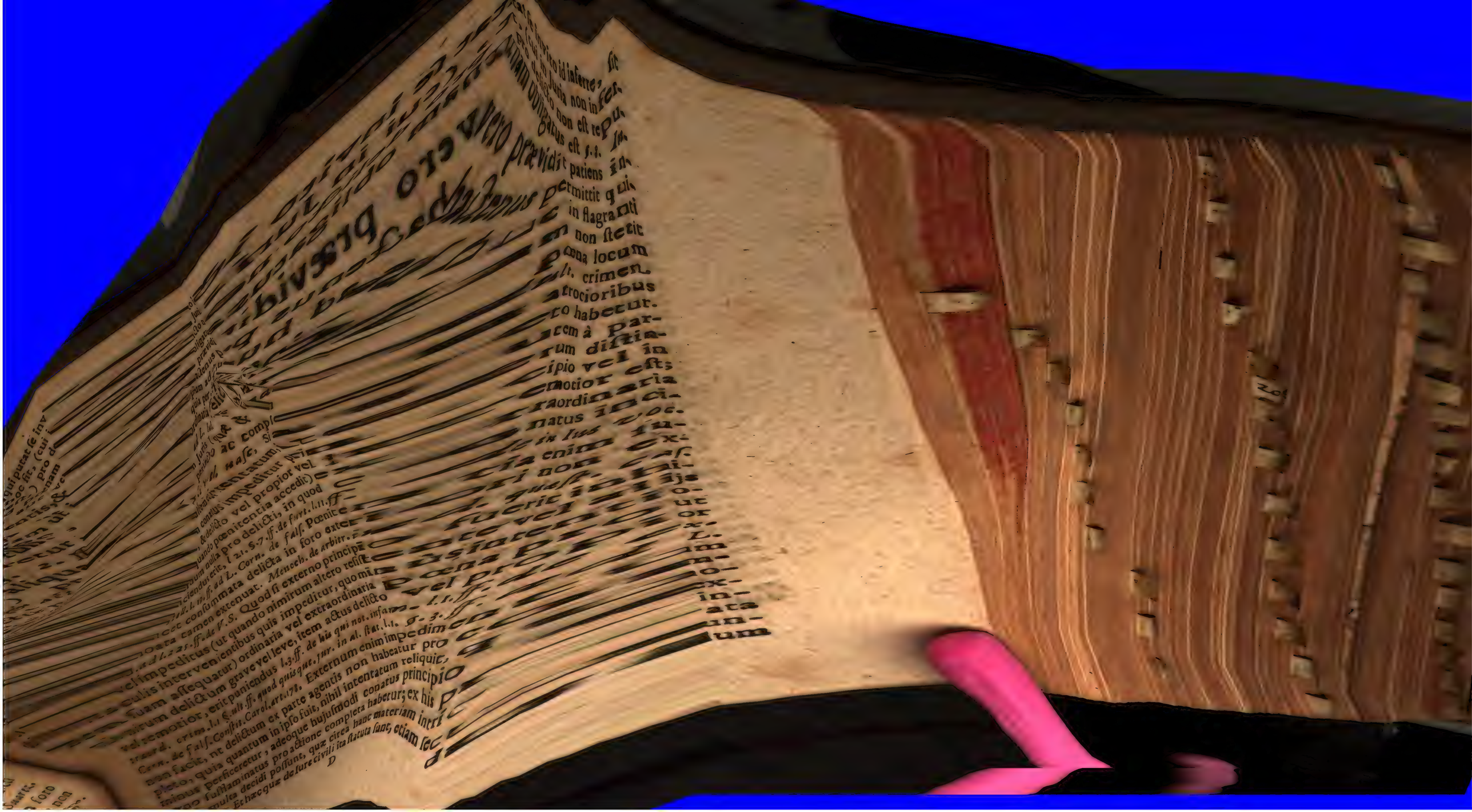

dum rectam rationem se habere vix dubitandum; facit huc illud Ciceronis pro Milone *Nisi forte*, inquit, *quia res perfecta non est non fuit punienda. Perinde quasi exitus rerum, non consilia hominum legibus vidicentur, minus dolendum sint, re non perfecta, sed puniendum certè nihilominus*; item illud Senecæ *injuriam qui facturus est jam facit.* Et hoc modo punitur qui immediate in propriâ persona maleficium attentatum committit.

VII. Cæterum cum hæc rarò sine aliorum instigatione & opera perficiantur, non immeritò disquiritur, quomodo hi puniendi sint, qui agentem ad maleficium perpetrandum impellunt; Diximus autem suprà, ubi de causa impellente horum maleficiorum egimus; alios esse directò tales, alios qui secundariò & per indirectum hoc faciunt, idq; vel committendo vel omittendo. Directô & quidem faciendo invitat ad delinquendum, qui jubet, mandat, qui auxilium & opem præstat, qui consilium suggerit vel suadet, aut receptum præstat; qui approbat, consensum præbet, item laudat intentionem delinquentis, Secundariò tenetur qui cum injuriam patienti opem ferre debeat, non fecit, vel alias non impedit factũ quod impedire poterat, vel cũ quis ex jure propriè dicto teneatur vetare, non vetat, non disuadet, cum dissuadere debeat, qui factũ reticet, quod notum facere teneatur; & hi omnes quia delicti participes se faciunt, ex eo tenentur, licet ad maleficia ad huc inconsummata accesserint, dummodo talia sint, quorum sola attentatio lege notatur. Jus Canonicum ad tres gradus hæc revocat, primus est eorum, qui malum faciunt: Secundus, qui facientibus malum consentiunt; tertius, qui malum non avertunt, si possunt & delinquentes non corrigunt. *text. in cap. ita plane 6. quæst. 4. text. in c. tria 12. distinct. 45.* Vt autem de facientium & consentientium obligatione & pœna aliquatenus constet, ex jurè repetendum consensum esse quadrifariam; Primò est consensus negligentiæ, quando quis delictum impedire potest nec facit, minus autẽ peccat negligens quam faciens *text. inc. qui potest 8. item 11. q. 3.* Secundo est consensus consilij, si quis consilio delictum adjuvat, & tunc distinguendum, utrum consultor sine

huius

...ommissurus, & tunc initi-
...Menoch. de arbitr. Iud.
...ex consilio perpetratum
...casu æquali uterque pœna
...consultor afficiendus erit.
...C. d. Serv. fugit.
...Tertio est Con-
...endum 1. in-
...tempus præ-
...intervenerit;
...um tempore
...or quam de-
...l. 2. cas. 349.
...m præstatur
...lis quam o-
...r utriusque
...mff. de par-
...ersuasionis,
...itate & in-
...distinguen-
...luntate in-
...facto man-
...ganda erit.
...4. Quod si
...comm...
...facie...
...scanda...
...ff. de...
...ff. de...
...ad
...on-
...un-
...de
...apt.

...ssi
...ultor. M...
...an verò ex
...hoc casu
...quam co
...l. 1. n. 7
...l. 2. 2.
...rem
...an
...Mori
...ipsi

...ultor
...ensilio
...quali
...ultor a
...m seqq. C.
...ss 351 n. 1
...tum dist
...um & 20
...in ipso
...quocunque
...nitur auxiliat
...r. Iud. quæst
...quendi auxi
...tum ut... tam princip
...plicio mactatur, cum par
...l. un. C. d. rapt. Virg. l. u
...est consensus autoritatis,
...mandato, iussu, vel simili aut
...elicto causam præbet & tunc iterum
...mandatarius absque mandato libera
...ictum, sic perpetraturus, & hoc casu, qui
...ecutum non est delictum, levior pœna irr
...Iun. cons. 38. n. 18. l. 2. Alciatus responso 468. 12.
...absque mandato tali interveniente non fui
...delictum, tunc gravius peccat consulens qu
...non solum ipse consulendo peccat, sed etiam
...præbet Bartol. in l. non Solum §. si mandato n. 8. cum seqq. ff. de
...Iurando & in l. is qui opem ff. de furtis l. utrum n. 2. 3. 4. 5. &c. ff.
...Temp. de parricid. Et hæc non solum in delictis verè con
...matis sed etiam in inconsummatis obtinere existimo; ut
...g. auxiliator vel consultor accedant ad maleficium, quo
...huc imperfectum est, modo conatus istius delicti, in quod
...senserunt, à lege punibilis sit declaratus, æquali pœna affic
...tur, qua ipse principalis attentans afficiendus venit. l. un.
D 2

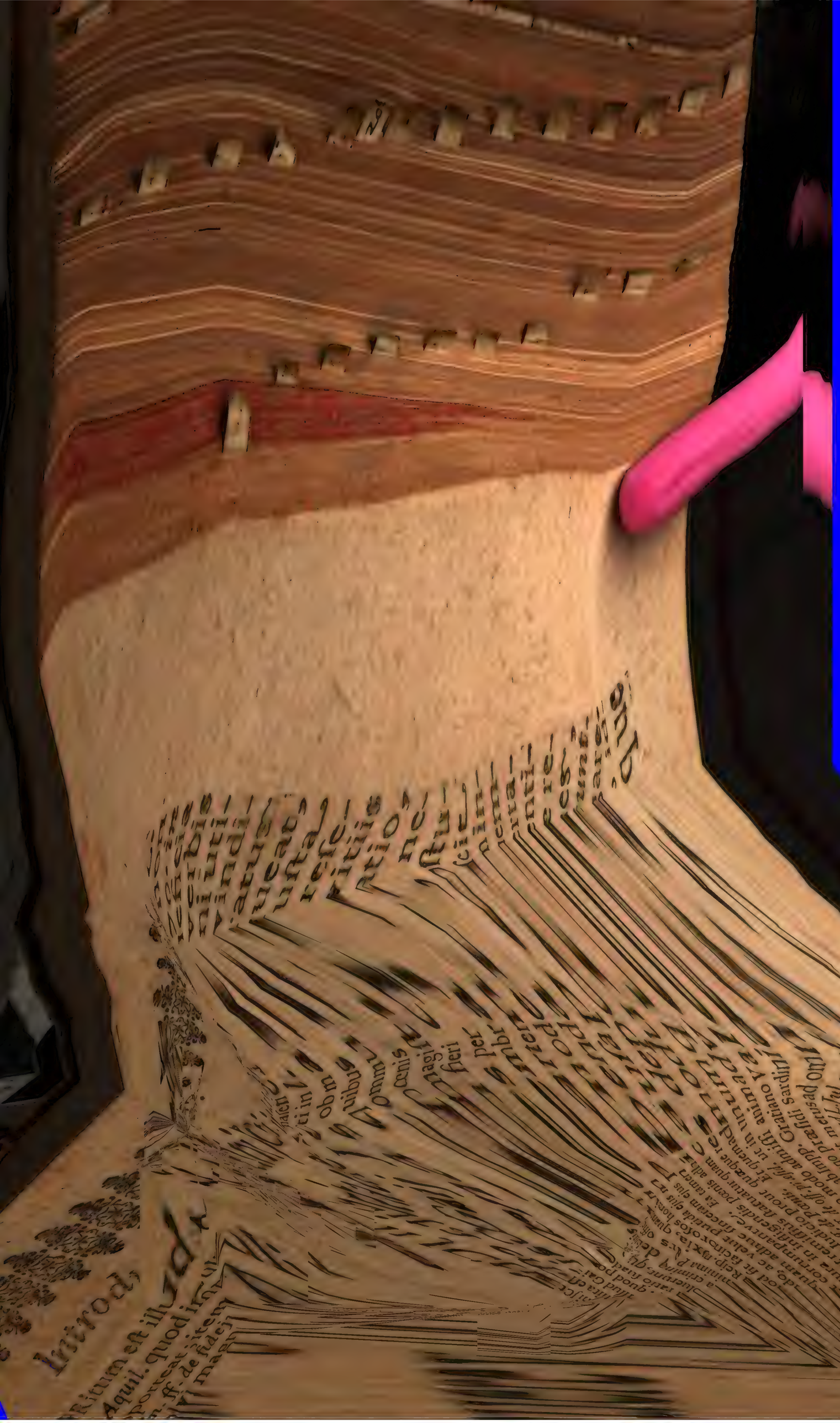

que dignosci sæpè nequit, propterea 1. quia tanta occurrit varietas circumstantiarum, quæ factum gravius aut mitiùs puniendum suadent; in moralibus enim circumstantiæ mutant negotia; præterea nonnullæ res in moralibus sunt quasi extrema; aliæ vero intermedia: ast quia hæc de extremis aliquid participant, dummodo ad hoc modo ad illud extremum propius accedunt, hæc quidem satis expedita sunt, verũ intermedia difficultatẽ non carent, quemadmodum in dolo & casu fortuito perspicuum est videre, inter quæ velut extrema, culpa (dum neque scientis & volentis neque merè ignorantis & inviti dici possit,) interposita est, sic ut ex utroque velut conflata esse videatur, dum de utriusque natura quicquam participat, unde evenit, ut dolus pœnam semper mereatur, & ad restitutionem damni obliget, mera in fortunia seu casus fortuiti ad nihil horum; culpa autem velut media interdum pœnam mereatur & restitutioni obnoxia sit, interdum non, prout scilicet dolo vel casui fortuito propior est vel remotior. Verum hoc ipsum medium quod Aristoteles ἁμάρτημα, interpretes culpam vocant, cum sit tantæ latitudinis, necesse fuit ad certitudinem aliquam huic rei afferendam certos gradus invenire, nimirum, distinguendo culpam in latam, levem & levissimam; imò quidam inter quos & Bartolus ulterius progressi, eam in quinque partes partiti sunt, neque tamen difficultatem omnem removerunt; Facile quidem fuit in genere talia statuere, verùm in applicatione ad factum seu casus obvenientes tanta difficultas in his reperitur, ut vix quid sit intricatius, de quo mea quidem sententia nemo rectius judicaverit, quam qui judiciis

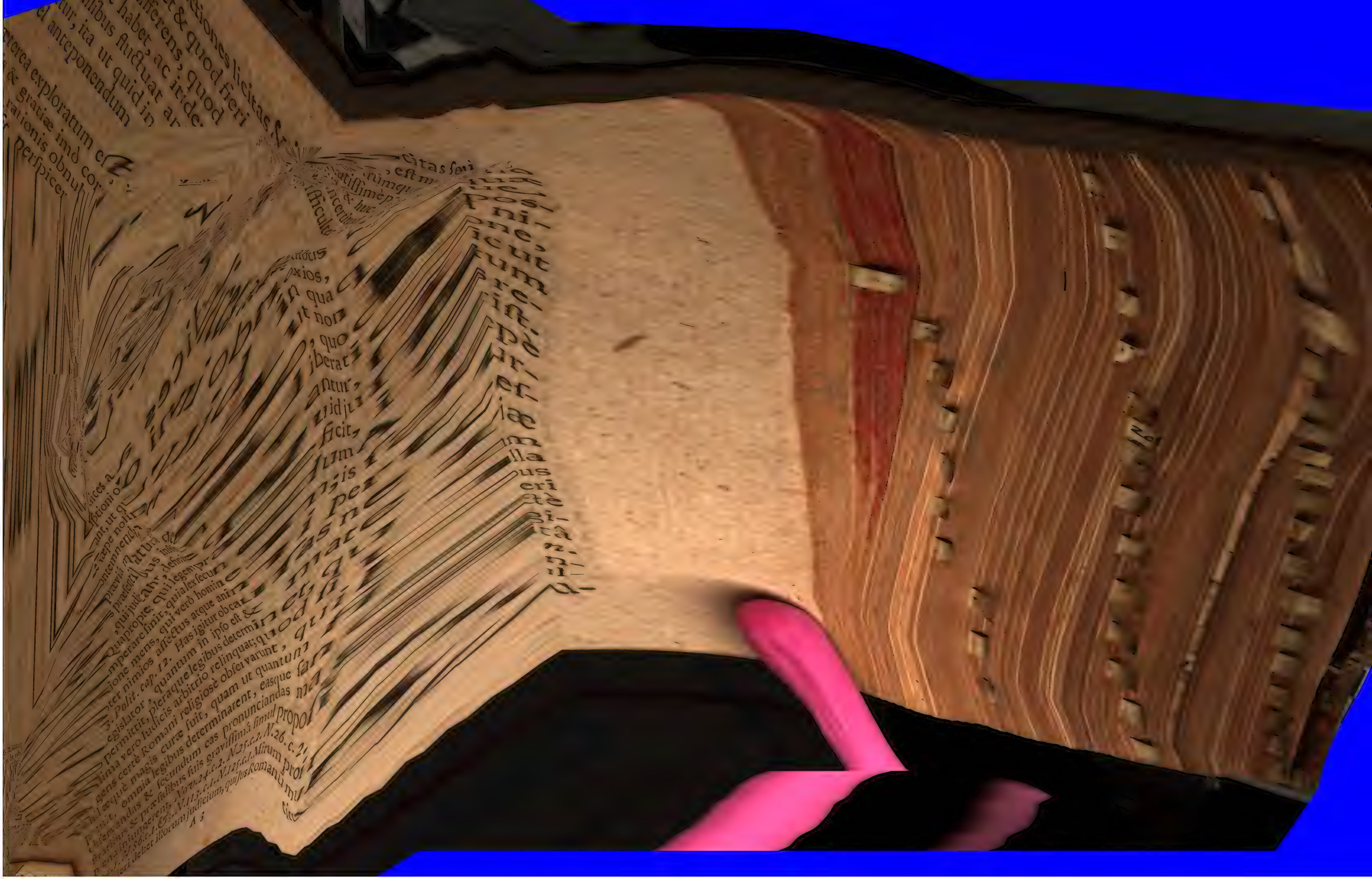

ţitudine Legum laborare, easque ut signum ægræ ac corruptæ istius Reip. considerant, id quod obiter monendum fuit. Licet autem plerisque negotiis in jure Romano peculiares leges sint præscriptæ, quas Iudices sequi debeant, ne in judicando aberrent, in tanta tamen negotiorum præsertim verò delictorum frequentia & concursu novis casibus subinde emergentibus (cum natura novas semper formas edere properet) evitari vix potuit quin quædam legibus indemnita relicta sint, id quod maximè in criminibus attentatis animadvertere licet, quorum pleraque Iudicis arbitrio punienda commissa sunt, idque non vitio Legislatorum, sed potiùs materiæ hujus conditioni adscribendum, quippe quæ non patitur certi quid circa eam statuere; cum enim & hæc interjecta sit inter cogitationem nudam & factum externum consummatum, & quidem tanta latitudine, determinatio circa hanc admodum est difficilis; Interim Romani LLatores huic difficultati mederi cupientes, quo magis Judicis arbitrium constringerent ac coärctarent, & quoad fieri potuit, etiam in hoc genere nil quicquàm indeterminatum relinquerent, in aliquibus delictis non solum atrocioribus (ut quidam falsò existimant.) sed & in levioribus quibusdam solam attentationem notare voluerunt, ita tamen, ut & in his gradus remotionis & propinquitatis conatus à perfectione veri criminis observent, & juxta has pœnas commensurent. Quorum vestigiis etiam postea Glorioſissimus Imperator, Carolus V. insistens, in Ordinatione criminali eadem ferè quoad affectum puniendum obsetvavit; Tantum igitur abest ut hac in parte quicquam juri com-

VT
nominalis Maleficij
pti explicatus

I.

THESIS I.

utem in principio huius dicur
ulum Maleficium, seu malefactu
n & derivationem vox ipsa sanis in
n Maleficium quidquid improbe adm
fam, furt, fas, unde Maleficus, malitio
lus, improbus, qui alteri nocet & infigne
ris interpretes Maleficium à crimine solent dirimere
er Maleficium privata tantum delicta, velut furtum
&c. intelligant per crimina vero; facta atrocia quibus
gnifer ledatur. Grotius ad huc longius abit & definit Ma
dum per culpam omnem simpliciter sive in faciendo sive in
tendo consistat lib. 2. d. 1. B. & P. c. 17. n. 1. Sed videtur abusi
vare, ci qui per culpæ cum tali acceptione etiam illi, qui contractum
Maleficum committunt; ceterum hoc non ed perpetuo
pidis hæc vocabula in jure confundantur; sic ut Male

cia tam pro delictis publicis & enormibus, quam privatis promiscuè usurpentur *d. l. 1. ff. si fam. furt. fec. l. 15. ff. ad l. Aquil. l. 16. §. 9. ff. de pœnis* & denique infinitis locis aliis. Videtur autem error inde profluxisse, quod æquivocationem, quæ in vocabulo Maleficij latet non deprehenderint; aliquando enim sumitur pro vitiosa actione, quatenus ex injustitia universali profluit, & in hac significatione omnis generis delictis tam privatis quam publicis tribuitur; modo vero sumitur pro invita quadam commutatione seu actu quo in bonis externis alter læditur, & sic privata tantum delicta denotat. Quod cum ita sit, non malè quoque fecerimus, si & in præsenti materia hoc vocabulum latè sumamus atque omnis Generis delictis indifferenter applicemus, idque eo libentiùs; quod video, apud optimes quoque Scriptores hanc vocem de omnis generis delictis tam publicis quam privatis promiscuè usurpari.

II. Succedit vox cœpti. Est autem cœptum seu inceptio nihil aliud quam principium actionis Ein Anfang oder Fürnehmen/ Græcè ἀρχὴ, ad quem sensum benè Cicero in Catilina: *Cujus ego si non modo factum, sed inceptum ullum conatumve contra patriam deprehendero*; & Terentius in Eunucho: O. Parmeno, O mearum voluptatum omnium inventor, inceptor, perfector. Eleganter Gallicè dicitur *entrepreneur* in ceptor Germ. Der sich etwas unterstehet zuthun oder ins Werck zurichten; ab hoc igitur deducitur frequentativum, incepto, quod Germanice exprimitur anbfahen unde Terentius vah! *video quod inceptet facinus.* Voces Synonimæ sunt: inchoare, niti, experimentum facere, moliri, machinari, conari tentare, quæ verba, præter voluntatem etiam actum aliquem externum indicant.

CAPVT II.

Generalia tractationis, Descriptionem maleficij *cœpti, ut & divisiones ejus exhibens.*

THESIS I.

EST autem maleficium cœptum nihil aliud, quam Factum *finitum ad nocendum comparatum*; In qua descrip

39. Dicitur porrò in definitione *manifestum*; *quod est primum requisitum formale*, idque expresè constitutio Carolina requirit *art. 178. verbis* So sich jemandt einer Missethat mit ehrlichen scheinlichen Wercken die zuvollenbringunge derselben Missethat dienlich sein mögen / unterstehet. Excluduntur igitur hic facta occulta, antequam enim manifestum sit factum, de eo cognosci nequit, id quod eadem vult constitutio criminalis *art. 6. verbis*. Es sein dann zuvor redlich und gnugsahme anzeigunge derselben Missethat gläubwürdig auff jhn gebracht. idem *art. 7. & 8. 20.* constituit Imperator, wo nicht zuvor redliche anzeigungen der Missethat wornach man fragen wolte verhanden und beweiset würden / soll niemand gefraget werden. Quod verbum redlich idem est ac supra scheinliche Wercke id est manifesta, quod si de eo non constet, ex propria confessione nemo condemnandus, adeò manifestum requiritur. d. art. *20. l 21. ff. de quæst. l. 2. 3. & 4. C. si ex fals. instrum. Mynsing. 5. obs. 23. Farin. quæst. 63. n. 2. n. 37.*

III. Alterum requisitum formale est, ut sit *ad nocendum comparatum*. Nocere autem hic est delinquere, quod Aristoteli nihil aliud est quam nocere sponte contra Leges; per hoc igitur à factis cum indifferentibus, tum, illis, quæ per imprudentiam fiunt distinguitur, quod fieri omninò debebat; Nisi enim quis ad nocendum vel delinquendum sponte feratur, factum non esset moraliter malum. Cum autem illud nocere non solum cœptis maleficiis conveniat, sed etiá consummatis commune sit, igitur aliquid quærendum, quod differentiam specificam inter hæc constituat, quapropter additur in definitione *comparatum*. Comparare autem hoc loco nihil aliud est quam præparare, ordinare, instruere vel machinari Germ. Zurüsten zubereiten / anrichten / anstiffren Gallicè dicitur *former un des se in*. Inde Comparatio idem est ac Præparatio, instructio eine zurüstunge / zubereitung / Sic. Cicero pro. *L.* Manilia *Comparatio* id est præparatio; quando igitur factum aliquod instruitur vel comparatur, est ad huc saltem in fieri, non vero in esse suo constitutum; hoc igitur verbo hujus generis maleficia à delictis commissis & Perfectis distinguuntur.

dum humanum processit. *Grot. de I.B. & P. l. 2. c. 20.* Causa impellens externa, quæ intentionem agentis ad delinquendum promovet, sunt personæ delicti hujus Participes, quæ invitant ad delinquendum; Promovent autem eam maximè & quidem directè, consilium dans, Mandans, auxilium præstans; indirectè verò laudans, approbans, non dissuadens cum dissuadere debeat, reticens quodcunque notum facere debeat &c. de quibus infra latiùs.

III. Dictum supra, causam efficientem principalem esse vel remotam vel propinquam Remota causa est lex, quæ conatum horum criminum notat. *arg. l. 13. ff. d. his quæ not. inf.* ex notatione enim Legis delicta cœpta discernenda veniunt, de quibus supra in divisione actum. Sequitur jam causa proxima maleficiorum quæ est voluntas delinquendi *l. 38. §. 1. ff. ad L. Iul. de adult.* Cæterum animadvertendum est voluntatem in Jure nostro ambiguè sumi 1. strictè ac propriè pro nuda mentis cogitatione, atque ita intelligendum est illud *Aul. Gellij. l. 7. c. 3 noct. Att.* in Judicium facta non voluntates vocari. 2. latius & minus propriè, pro actu aliquo ad delictum perpetrandum directo in qua significatione accipitur in. *l. 7. C. ad L. Iul. Maj.* ubi dicitur, eadem severitate voluntatem delicti, qua effectum puniri, jura voluisse; & Imperatores Arcadius & Honorius volunt, nihil interesse inter ambitum cœptum & perfectum, cum pari sorte leges scelus quam sceleris puniant voluntatem. *l. 1. C. Theod. lib. 9. tit. 26. ad L. Iul de ambit.* Ubi clarè innuitur, voluntatem hic talem intelligi, quæ ad externos actus processit, & in hoc posteriori significatu accipiendas esse supradictas leges vult *Cujacius in comm. ad tit. C. de furtis.*

IV. Quemadmodum autem voluntas ita quoque cogitationis vocabulum in Jure non eodem modo sumitur 1. strictè pro mentis conceptu, & secundum hanc acceptionem intelligenda est *lex 18 C. de pœnis.* 2. latè, quæ cum facto aliquo externo conjuncta est *d. l. 5. §. 4. ad Iul. Mai.* quæ ambiguitates si non rectè observantur, in multas inexplicabiles errorum latebras nos deducent, unde nos expedire difficile erit. In hac materia ubi voluntatem delinquendi causam efficientem proximam assignavimus

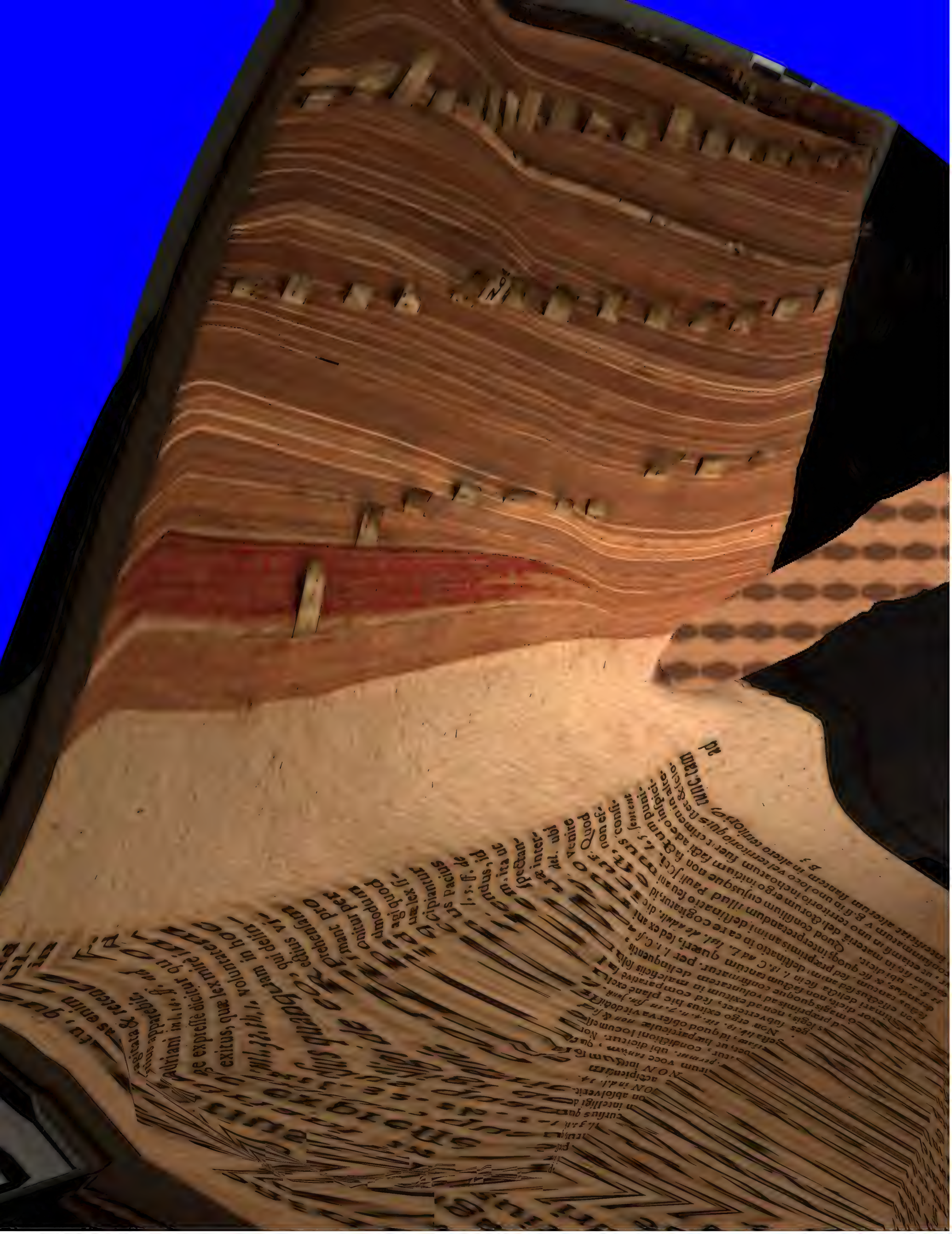

ad judicem istius loci, ubi maleficium initium coepit, quam ad judicem loci ubi crimen perfectum est, cognitio ejus delicti spectet. *l. 1. C. ubi de crim. ag. oport.* Sic ut operetur prærentionem. *Brunneman. in Comm. ad C. d. t. n. 16. 17. 18. Perez. in Comm. ad h. t. num. 6.*

VI. His ita declaratis alia se offert difficultas circa consilium, quod in Jure nonnunquam pro voluntate accipitur, uti patet ex *l. 5. C. ad L. Iul. Mai*, sed hoc non pro voluntate simplici proprissimè ita dicta, nec proactu ad factum aliquod tendente, sed pro consultatione ac deliberatione accipitur in *l. 10. ff. de dam. Iud. mut. caus. fact.* 2. interdum pro concluso & decreto hujusmodi consultationis sumitur *l. 2. §. 1. ff. mandat. l. 47. ff. d. R. I.* Et sic cum proxeresi convenit. In hac posteriori acceptione consilium est vel fraudulentum seu malignum; vel non fraudulentum; & ex hoc nulla oritur obligatio nec actio, cum cuique liberum sit, explorare, an sibi expediat consilium *l. 48. §. ult. ff. Mandat.* Nos loquimur hic de fraudulento, quod est vel instructivum, quo quis ad delinquendum impellitur (& est idem cum eo quod supra causam delicti impulsivam constitui) vel est directivum, quod ab altero dirigitur; vel communicativum; ubi socii criminum seu complices consilia inter se communicant, Dn. Tabor. *racemat. crim. 2. th. 49.* quæ postrema species consilii ad crimen vel attentatum proximè accedit, cum non tantum subsit, sed etiam cogitatum decreto ac consilio jam cum altero

II. An autem crimen à civitate corpore, collegio, vel universitate attentari queat, ita ut propterea obligetur, meritò in disquisitionem venit? id quod affirmativè statuendum est, *arg. authent. nulla communitas C. de Episc. & cler. arg. l. 3. §. 1. ff. quod met. caus. Magir. de advoc. armat. c. 18. n. 716. cum. seqq. Grot. de Iure B. & p. l. 2. c. 1. n 6.* ubi expressè dicit, quod etiam ob delicta cœpta licet non consummata civitatibus vel superioribus jus sit bello se invicem ulciſci. Licet autem universitas per se nomen Juris sit, ita, ut nec intellectum nec animum habeat *l. 7 ff. quod cuiusc. univers. nom.* & consequenter nec dolo uti *l. 15. ff. de dolo mal.* neque consentire intelligatur. *l. 1. §. ult. ff. de acquir. vel amitt. possess.* quatenus tamen ex civibus ratione præditis constat, qui universitatis vel civitatis corpus repræsentant, corpus & anima ex multitudine animata collecta & composita ei affingitur, ratione cujus vicem personæ obtinere dicitur.

III. Quemadmodum autem [illegible] certi quid judicare potest, nisi cognitum habeat, qua[illegible] bernandi ratione quævis Resp. vel civitas utatur, Ita quoque is, qui judicaturus est, an & quatenus *universitas ex delicto tenea*tur, statum istius Reipubl. probè *perspectum & exploratum habebit*; si igitur administratio est *tota penes plebem, totius plebis* consensus intervenire debet, quod *fit, quando omnibus ejus civi*bus, per usitatum modum vel signum *aliquod convocatis totus pu*pulus vel maxima pars congregata *fuerit, & habito consilio ma*joribus votis ad aliquid committendum vel faciendum decreverit. *l. 3. ff. quod cuiusc. universi. nom. l. 3. ff. de decret. ab ord. fac.* hujusmodi igitur consensu deficiente, civitas non tenetur, nisi consuetudine receptum aut statuto cautum sit, ut ex facto administratorum velut tribunorum plebis, consulum, *aut aliorum, qui to*tum populum repræsentant, omnes *cives obligentur, quod si* contingat, ut per hęc in damnum *incidat, tota universitas sibi im*puted, quod tales sibi præfecerit, *cum inconsulta eorum*

CAPVT

CAPVT V.

De objecto, Forma, & Fine tractans

THESIS I.

VErsatur autem hæc nostra materia circa facta illicita non secus ac quævis delicta, cum hac tamen restrictione quatenus sub notationem legis cadunt; Excluduntur igitur hic talia facta, quæ licet attentata sint, nullum tamen respectum habent sive directò sive indirectò ad societatem humanam *Grot. l. 2. de I. B. & p. c. 20.* Quemadmodum autem virtutes & leges quæ juxta Aristotelem nihil aliud sunt quam virtutes armatæ, triplici modo se habent nimirum 1. respectu Dei 2. in ordine ad seipsum, 3. Intuitu proximi, ita quoque facta illicita tanquam vitia his opposita eundem respectum habent, & triplicitèr considerantur; nimirum 1. [illegible] Sortilegium, hæresis, sacrilegium, Simonia [illegible] 2. ipsum sunt intemperantia & delicta carnis, 3. adversus proximum sunt illa delicta, quæ committuntur contra Justitiam particularem commutativam, quando *unicuique non tribuitur* quod ipsi ex bonis externis debetur. *Sunt autem bona externa* juxta Aristotelem *1. Eth. 8. & 2. Rhet. 3. itidem in triplici differentia*, nimirum Corporis, animi, & fortunæ; *Ratione bonorum* corporis nocetur proximo in *juria reali*, ut homicidio, verberibus &c. Ratione bonorum animi nocetur ei corrumpendo filium filias vel servum, &c. Ratione bonorum fortunæ nocetur ei furto, incendio, rapina, & quacunque aliâ ratione bona ejus imminuuntur vel deteriorantur. Ceterum non omnes hæ delictorum species objectum *hujus nostræ tractationis* constituunt, sed hæ tantùm, *quarum solus conatus sub notationem* legis venit, quæ autem tales *sint, intra latius appa*rebit.

II. Formam quod attinet *duo illi requisita in sunt 1.*

...non noc...
...mus nocendi ...
...ictitur, quantum ...
...in l. 39. ff. de delict. l. ...
33. ff. de in Iur. Ratio ...
habeat dolum malum ...
enit, nemo enim noce...
...rticeps, quia ratio est ...
...d. Ethic. c. 6. Ex qui-
...habeat rationem,
...erit, qua-
homo im-
Polit. cap.
humana-
il obstat à
s exequa-
es, furio-
non no-
ratione
culpam
es. Dein-
jus deli-
mmatis
iptionis
forma
leficium

...ic, ac...
...particeps,
...um l. 7. Ethic...
excultam ha...
improbitas...
mala nobis in...
l. 7. Eth. c. 6. ...
...le & posse duo actiones ...
...o subjecto concurrant, n...
minus præmeditatum sc...
...ionis usu destituuntur, ut in fa...
...arent, ut animalia bruta, prop...
...eant principio nocendi nimir...
...xam inferunt, sicut & illi, qui p...
...am delinquunt, unde noxales acti...
...ario seu nisi ad nocendum essentialem ...
...am constituit, perquam à reliquis co...
...r, de quibus cum jam supra in examine de...
...um sit, nolo in his prolixior esse. Ex hac aut...
...at ipse finis, qui est, ut ipsa præparatio ad ...
...petrandum tendat.
III. Quemadmodum autem efficens causa propter finem
operatur & finis causa, est cujus gratia aliquid fit; omnibus au-
temunus in genere finis propositus, nimirum boni ali cujus gra-
tia laborare, sive id revera bonum sit, sive operantis opinione
bonum, ita alius est in singulis actionibus particularis finis, non
unus sed multiplex, qui tamen omnes ad unum aliquem ten-
dunt, qui est omnium perfectissimus ac potissimus, propria
Cujusque rei actio, nulli alteri communis, quo demum con-
secuto

C 2

consecuto cessat ab *opere efficientis actio ; idem quoque* in hac materia accidit, ubi finis est vel proprius & ultimus, cujus gratia facinus perpetrandum quis in se recipit, & in quo machinans crimen subsistit, nec in eo amplius progreditur, cum non habeat vel induat rationem medii ad alium finem ordinati; vel denique est intermedius, subordinatus ultimo isti fini ad quem tendit, cujus etiam respectu instar medii se habet, & horum multi possunt in delicto concurrere qui tamen omnes ultimo delinquentis fini subserviunt. Antequam igitur ultimus finis operantis constet, de conatu utrum sit proximus vel remotus non est Judicandum, quod si de eo appareat tum demum de illo statuendum ; Quo propius enim accedit vel longiùs abest à fine ultimo, eò magis quoque vel minùs perfectionem criminis attingit. Sic potest fieri, ut actio aliqua externa in se & absolutè considerata perfecta appareat, ita ut ad ejus implementum nihil amplius requiri videatur, respectu tamen habito ad finem ultimum & propositum delinquentis, est medium saltem ad finem obtinendum accommodatum, qui finis alias in se consideratus delictum perfectum constitueret. Exemplum hujus dabit lex *un. C. de rapt. virg.* hujus criminis finis ultimus est ut raptor flagitio potiatur, raptam carnaliter cognoscendo, antequam autem hunc finem assecutus fuerit raptor, forsan impeditus, crimen quadantenus imperfectum est, licet jam raptum commiserit, quanquam raptus ad criminis consummationem proximè accedat, sic ut in se & abstractivè consideratus citra respectum istius finis, quem sibi propositum habet delinquens, delictum ipsum constituere videatur, de quibus infra pluribus dicetur. Hinc apparet ex intentione & fine delinquentis æstimandum esse, num actio externa delictum ipsum *constituat, an vero solum intra* terminos conatus subsistat, quæ si *nondum ad ultimum finem* processit, delictum quoque *consummatum dici nequit.*

IV. Licet autem hic *finis primum à delinquente in*tendatur, & ad eum obtinendum *media ad illum conducentia* sedulò adhibeat ; fit tamen sæpius, ut *hujusmodi ac-*

exactè respondeat materiæ culpæ, sed ex fine ultimo bono Publico, item transgressione Legis & inobedientia æstimanda est. Sutholt *diss. 16. th. 17.* Ergo potiùs ad justitiã universalem referenda; quippe quæ spectat Conservationẽ totius humanæ societatis. Cum igitur pœnæ infligantur in respectu ad Rempl. necessario sequitur, quod eo usque augeri debeant, donec sufficiant ad deterrendos homines ab ejusmodi delictis, quæ pugnant cum salute Reip. Sicut etiam pro minimo delicto, quod Societati noxium deprehenditur licet haut consummatum sit, gravissima pœna injungi queat; cujus exempla infra dabimus. Sic quoque crescentibus delictis crescunt pœnæ, nam non nunquam evenit ut aliquorum maleficiorum supplicia exacerbentur, quoties nimirum multis personis grassantibus exemplo opus est. *l. 16. §. 10. ff. de pœnis* quin eadem scelera in quibusdam locis gravius, alibi mitiùs puniuntur *d. l. 16. §. 9.* Sic in reb. p. oligarchicis, si sint injuriæ in plebem, quam si plebs in oligarchicos quid commiserit; hoc enim facit ad conservationem status oligarchici, prout egregiè id docet Aristoteles *l. 5. Polit. c. 2.*

II. Ex his constat Pœnas non esse semper æquales sed prout id requirit status & conditio Reip. ita quoque pœnas in illis diversas obtinere, quæ etiam causa est, quare Aristoteles cognitionem criminum capitalium & quæ eam insequuntur condemnationem vel absolutionem potiùs ad consultationem vel deliberationem quam ad judicia referre voluerit *l. 4. Polit. c. 14. in fin. 2.* Sumitur pro eo quo inæqualitas corrigitur, & hoc modo accepta ad justum particulare refertur; hæc autem correctio fit dupliciter 1. quo perv estigamus magnitudinem delicti ex circumstantiis, hac æstimatione perspecta, tantum lædenti detrahimus & læso iterum addimus absque ullo personæ respectu, idque secundum proportionem Arithmeticam; Eleganter hanc æstimationem vocat Grotius intrinsecam pœnæ taxationem, uti alteram, quæ infligitur in respectu ad Remp. extrinsecam appellat.

III. Ex quibus patet, personarum respectum hic non haberi primariò & per se ratione ipsius personæ, sed saltem

quando scilicet actus vitiosus fuit, & *damnum reipsa datum est*, & ex his duabus qualitatibus duæ diversæ nascuntur obligationes; in hac autem materia delictorum, ubi attentata criminum quoque pœnis subiacent, cum in his sæpè damnum nullum datum sit, reparatio damni vix locum invenit, delicto enim non consummato, damnum vel nullum erit vel exiguum & minus eo, quod ex delicti provenit perfectione. Meritò igitur primum locum obtinent delicta consummata quoad pœnam imponendam, postremum, quæ ad actus aliquos sed non ad ultimum actum processerunt, in quibus tamen tantò quidque gravius reputatur, quo ulteriùs processit, *Cret. ac I. B. & P. l. 2. c. 20.* cum igitur perfecta delicta semper sint imperfectis majora, sequitur quod regulariter mitior pœna delictis attentatis irroganda sit *l. si quis aliquid §. 1. ff. de pœn. l. 1. §. 1. ff. de extraord. crim. Gail. de pac. publ. l. 1. c. 14 n. 16.*

V. Ceterum non omnis perversa voluntas facto ipsi aliquo externo indicata pœnæ locum relinquit, præsertim si delictum ipsum, in quod affectus incidit non sit ita comparatum, ut per illud Reip. grave vel insigne detrimentum sentiat, vel periclitetur publica securitas violetur, si enim imbecillia seu levia delicta licet opere completa pœnis non semper obnoxia sint, multo minùs conatus eorum puniendus erit.

VI. Vt autem de punibilitate horum maleficiorum certi quid constet, sequentia erunt observanda 1. Conatus seu intentio agendi in sola cogitatione consistens nec ordinaria delicti pœna neque extraordinaria in foro civili puniri debet *F. r, Suarez. de l. l. 3. c. 13. l. 46. §. 8. ff. de furt.* Ratio hujus est, quod in foro externo pœnam non mereantur, quæcunq; *civilem cœtum non* turbant 2. Conatus actui externo ad *maleficium directo accedens*, pœnis civilibus obnoxius est; *In hac postrema regula sequens distinctio erit observanda. Vel enim respectu agentis delictum est consummatum, ita ut à parte, ejus quantum ipso fuit* pro verè perpetrato habeatur, & *à parte patientis solum quid intervenit*, ob quod instar conatus se habeat, & hoc casu consi-

d inferr
a non in
elicto non est r
obligatus est §. 8.
ro prævidit patiens
hactenus permittit q
m ad huc in flagra
per ipsum non stet
ria delicti pœna locum
lt. crimen
trocioribus
o habetur
em à par
um distin
ipio vel in
otior est;
ordinaria
atus inci
in Ius voc.
enim iu
i non ex
quæst. cas.
erit inhi
te vel alijs
intentio
na prout
el propior
l. 1. ff. de ex
3. ff. ad L.
dimentum
pro com
reliquit, quo
principio ex
ex his prin
iam intricata
etiam secun
dum

d inferr
a non in
elicto non est r
obligatus est §. 8.
ro prævidit patiens
hactenus permittit q
m ad huc in flagra
per ipsum non stet
ria delicti pœna locum
lt. crimen
trocioribus
o habetur
em à par
um distin
ipio vel in
otior est;
ordinaria
atus inci
in Ius voc.
enim iu
i non ex
quæst. cas.
erit inhi
te vel alijs
intentio
na prout
el propior
l. 1. ff. de ex
3. ff. ad L.
dimentum
pro com
reliquit, quo
principio ex
ex his prin
iam intricata
etiam secun
dum

dum rectam rationem se habere vix dubitandum facit hoc illud Ciceronis pro Milone *Nisi forte*, inquit, *quia res perfecta non est non fuit punienda. Perinde quasi exitus rerum, non consilia hominum legibus vindicentur, minus delendum fuit, re non perfecta, sed puniendum certè nihilominus*; item illud Senecæ *injuriam qui facturus est jam facit.* Et hoc modo punitur qui immediate in propriâ persona maleficium attentatum committit.

VII. Cæterum cum hæc rarò sine aliorum instigatione & opera perficiantur, non immeritò disquiritur, quomodo hi puniendi sint, qui agentem ad maleficium perpetrandum impellunt; Diximus autem suprà, ubi de causa impellente horum maleficiorum egimus; alios esse directò tales, alios qui secundariò & per indirectum hoc faciunt, idq; vel committendo vel omittendo. Directô & quidem faciendo invitat ad delinquendum, qui jubet, mandat, qui auxilium & opem præstat, qui consilium suggerit vel suadet, aut receptum præstat; qui approbat, consensum præbet, item laudat intentionem delinquentis. Secundariò tenetur qui cum injuriam patienti opem ferre debeat, non fecit, vel alias non impedit factû quod impedire poterat, vel cũ quis ex jure propriè dicto teneatur vetare, non vetat, non dissuadet, cum dissuadere debeat, qui factû reticet, quod notum facere teneatur; & hi omnes quia delicti participes se faciunt, ex eo tenentur, licet ad maleficia ad huc inconsummata accesserint, dummodo talia sint, quorum sola attentatio lege notatur. Jus Canonicum ad tres gradus hæc revocat, primus est eorum, qui malum faciunt: Secundus, qui facientibus malum consentiunt; tertius, qui malum non avertunt, si possunt & delinquentes non corrigunt. *text. in cap. ita plane 6. quæst. 4. text. in c. tria 12. distinct. 45.* Vt autem de facientium & consentientium obligatione & pœna aliquatenus constet, ex jurè repetendum consensum esse quadrifariam; Primò est consensus negligentiæ, quando quis delictum impedire potest nec facit, minus autẽ peccat negligens quam faciens *text. inc. qui potest 8. item 11. q. 3.* Secundo est consensus consilij, si quis consilio

rapt. virg. qua lege constitutum, quod non solum ipse delinqu
sed etiam auxiliatores, imo conscii & ministri h. e. qui quo
modo consilio, manu, re ad hoc perpetrandum aliquid conferu
in ipso flagranti crimine deprehensi pœnæ criminis raptꝰ obno
esse debeant; & Imperator Constant. in *l. 3 C. de Iudæis & cœlic*
expressis verbis sanxit, quod nemo Judæorum aut cœlicolaru
aliquem, qui eorum reliquerit sectam & ad verum Dei cult
conversus fuerit, saxis, aut alio furoris genere lædat, quod si c
hoc saltem ausus fuerit attentare, flammis dandus & cum on
bus suis auxiliatoribus, participibus, concremandus; ex quo te
apparet, quod in hoc crimine non solum ipse principalis att
tans, sed etiam indifferenter omnes omninò participes sine ex
ptione flammis tradendi sint, licet conatus ad huc fuerit remo
id quod verba illa *attentare ausus sit*, satis indicant; in manda
hoc multò minùs dubii habet, mandans enim & mandatarius
correlata, sic ut utrorumque delictum fermè æqualê sit. Cu
etiam in delictis perfectis hujusmodi auxiliatores; consulto
& alii generali consentientium nomine comprehensi æquali s
pœna cum principali afficiantur, per supra tradita, quare in
consentientibus, qui conatui punibili accedunt, diversum quid
tuere lex velit, non video; dicendum itaque, æquali pœna c
principalī attentante puniendos esse, cum lex pœnæ diver
tem nullam inter eos constituat; quod si igitur attentatum al
jus criminis à lege punitur, meritò & tales quoque hujusm
conatum adjuvantes vel promoventes puniri debent, idque
men adhibitis distinctionibus, quæ in delictis perfectis quo
locum habere supra innuimus. Si igitur accidat, ut conatus mi
ri & extraordinaria pœna afficiatur, meritò quoque illum
movere studentes tali pœna afficiendi sunt, cum hi ex princ
agente sint dijudicandi & æstimandi. Ratio autem, quare hu
modi consentientes ita teneantur, dependet exinde, quod in
leficiis semper pincipium motus considerandum sit, ita, ut in
illud deprehendatur, is autor facinoris dicatur. Jam vero p
cipium motus (quod est proæresis) tam in uno quam in plur
concurrit, igitur hic concursus, dum unus vel plures aliquid
fe

ferunt ad principium actionis, facit, ut æquè tam Principalis q
consentiens teneantur, quemadmodum in mandante & man
rio perspicuum est, item in eo, qui consilium suppeditat, vel a
lium præstat, quia ex principio insito concurrunt & action
promovent, quo magis autem vel minus quis ad principi
ctionis confert, eò magis quoque vel minus tenebitur &
consequens pœnis subiiciendus erit.

VIII. Ex hactenus jam dictis apparet, quod & in
quibus delictis incompletis seu nondum ad perpetr
pœnæ quoque locus sit, qualia autem hæc dici sint, qu
rum solus conatus pœnis obnoxius est, videbimus, neq
enim sufficere hic possunt regulæ quæ à nonnullis Dd. asseru
tur: hæ enim partim nimis sunt generales, partim nimis restrict
sicut absque insigni errore iis inhærere nequeamus; sic quida
sustinent, quod in delictis atrocioribus attentata saltem puniantu
cum constet etiam in multis levioribus & extraordinariis delict
hoc usu venire, id quod infra exemplis declarabitur. Alii affi
mant affectum pari pœna puniri qua delictū ipsum, alii planè con
trarium statuunt, legibus nimirum de affectu in delictis puniend
loquentibus in tote orbe derogatum esse: alij non his derogatum
esse in totum volunt, sed mitigationem solum pœnæ suadent
Carpzovius aliquantò propiùs accedit part. 2. decis. 186. n. 18. p. 472.
ubi asserit, pœnæ ordinariæ delicti non esse locum ob solum atten-
tatum nisi sequatur effectus, idque Juri civili convenienter, quo
regulariter affectus pœna delicti ordinaria non punitur nisi subse-
quatur effectus, neque enim solus affectus ibi plectitur nisi ubi lex
expressè illum notaverit, id quod etiam Carpzovius admittit
art. 17. num. 13 & seqq. dum exceptionem hanc addit, nisi lex
ipsa pœna ordinaria affectum puniat. Qui abrogationem puni-
tionis urgent, se fundant in Constit. Carol. art. 178. in qua cum
jubeantur judices peritiores consulere, existimant nullam pœ-
nam hujusmodi delictis statutam esse. Ceterum cum hujus-
modi attentata crimina non uniformiter puniantur, sed in aliis
durior, in aliis remissior pœna statuatur, prout nimirum factum
externum perfectioni criminis aut remotius aut propius accedit,

quod

quod nám item delictum atrox sit nec ne non usquè quaque
peditum sit, hancque varietatem & diversitatem judices pr
sertim simpliciores non capiant, ideoque ipsis dicta Con
xutione injungitur in hujusmodi casibus Prudentiores cons
lere, ne quid scilicet duriùs aut remissius statuant, quam ca
sa postulat, quod certè non solum in his criminibus inchoa
sed etiam in perfectis sæpè obtinet, licet iis certa pœna imp
sita sit, idque ob varietatem & incertitudinem circumstanti
rum, quæ judicis animum distractum tenent; nihil ergo ex
certi quid inferri potest. Vera autem origo hujus erroris re
à Citramontanis seu ICtis Italis manavit, qui affirmant,
gibus de effectu puniendo loquentibus in toto orbe ge
rali consvetudine derogatum esse *Baldus in l. 15. C. ad*
Corn. de sicar. item. cons. 361. Gomez. tom. 3. Var. resolut.
3. de homicid. n. 30. Speculator in tit. de accusatore §. 1. B
solus in l. 1. ff. ad l. Corn. de sicar. qui existimat hoc non à consv
tudinis effectu sed potius à statutorum dispositione proveni
quoniam tot jam promulgata sint statuta per omnes fere p
vincias Italiæ, aliâ quam jus Romanum pœnâ hujusmodi
tentata, punientia, ita, ut istorum gratia Ius Romanum
his hodie abrogatum appareat; adstipulatur ei Decius *in l.*
§. mutus n. 9. ff. si cert. pet. it. cons. 286. Non adhærendum igit
Dd. opinioni in consuetudine se fundanti: Et licet abrogat
nem alicubi factam concedi possit, tamen hæc non aliter qua
ad pœnam ordinariam, quam jus Civile in his delictorum sp
ciebus determinat, restringenda est, non autem quoad ext
ordinariam vel judicis arbitrariam, quæ per consvetudine
abrogata non est, *Bartol. Cons. 443.* Citramontanos excep
runt vel potius in errore succesisse Vltramontani & inter h
primo Galli *Mornac. ad l. 1. quod quisq; Iur. Petr. Rebuff. in Co*
ment. ad Reg. Constit. Gall. tom. 1. in proœmio gloss. 5. n. 28. 29. C
quo loco mordicus defendit generali consvetudine affectu
non puniri sine effectu; in eadem sententia est *Tyraquell. in co*
bri tractat. de pœnis ll. caus. 28. Idem error postea Germ
nos quoque ICtos invasit præsertim Saxones, inter quos a

men ducit VVesenbecius, qui in paratit. ad L. Pomp. de parric. & ad L. Iul. de adult. in eadem sententia est, punitionem scilicet affectus in hoc delicto consuetudine abrogatâ esse, quem ictum Coriphæi postea reliqui interpretes Iuris Saxonici secuti sunt, ut Arnold. de Reyer, Reusnerus, Berlichius, & denique Crepzavius. Cæterum cum abrogatio facti sit, ideoque probandæ erit, accedit quod interpretes jam dicti circa hoc differant, & plurimas Exceptiones adferant, quibus effectum ad hoc puniri concedant, constitutio denique Carolina talia delicta criminaliter puniendâ esse, ipso Carolo 10 fatentur determinet (ut in fr. videbimus) ideoque tutius fuerimus, si legibus nostris strictè in hæreticis, & qualia delicta sint quorum attentatis certa à lege vel civili vel Ord. Cr. &c. imposita pœna sit, ipse sequamur, præsertim cum conditio aut qualitas hujus materiæ certis regulis se includi difficulter admodum patiatur.

CAPVT VII.

Illas Maleficiorum species exhibens, quarum conatui à Jure certa pœna statuta est.

THESIS I.

GEneralibus præmissis progrediendum nunc erit ad illas delictorum species, quarum conatui Jure civili & Const. Car. &c. pœna aliqua sive ordinaria sive extraordinaria statuta est, Interquæ in ordine ad Deum occurrit crimen hæreseos, quod latè patet, ita ut omnes hæretici nomine in Iure veniant qui non sunt orthodoxi; hinc non solum Manichæi omnium pessimi, item Pagani, Samaritæ, & Judæi, Apostatæ l. 1. l. 12. C. d. hæret., sed etiam illi, qui vel levi saltem argumento à judicio Catholicæ religionis & tramite deviant hoc nomine comprehenduntur l. 2. C. d. hæret. Dissentit VVesemb. in paratit. C. ad tit. de hæret. Qui existimat hæresin tantùm cadere in eos qui sunt ejusdem nobiscum religionis, qui nec omnes articulos abnegant, sed saltem corrumpunt, non autem judæos, Apostatas & alios sub his comprehendi, quoniam de hæ

de his ſeparatim agatur; Verum, præterquam quod ſupra di
textus in contrarium ſunt, reſpondendum, quod in Jure non
inſolens, ut ſub generali aliquo titulo omnes ſpecies compreh
dantur, quæ tamen poſtea ſpecialibus titulis ſeparatim explica
tur. Hoc crimen *Iulius Clarus quæſt. 9. 11. Iacob. Menoch.*
arbitr. Iud. quæſt. lib. 2. caſ. 360. in ſola cogitatione conſe
ſu confirmata puniri debere contendunt, quam primum ſ
licet id¦ innotuerit; Ceterum, fides in quantum op
eſt intellectus, Legibus non ſubjicitur, cum directò non c
gi poſſit intellectus ad aſſenſum, quapropter qui in relig
nem privatim peccant, & quorum labes errorum in me
ſola neminem maculat, qui quieſcunt domi & ſilent & ſibi
tem ſentiunt, ut eleganter inquit Lipſius, pœnis non ſunt cog
di ut à concepto errore abſtineant. Bene in hanc ſententi
inquit Theodoricus apud Caſſiodorum *l. 2. Epiſt 27. Relig*
nem imperare non poſſumus, quia nemo cogitur ut credat
vitus; Et notum eſt illud Bernhardi, quod *fides* ſit *ſuadenda*
imperanda. Præterea laudatur reſcriptum illud Trajani a
Plinium in Epiſtolis *libro 10. Chriſtianos conquirendos non*
ſed ſi deferantur & arguantur puniendos Jure Civili vid
tur quidem conſtitutæ pœnæ in hæreticos, velut eſt excl
à dignitatibus, *l. 17. C. de hæret. l. ult. C. de Iud.* teſtamenti fa
hæreditatum & legatorum acquiſitio prohibetur etiam hæ
cis *l. 4. l. 12. C. h. t. & l. ult. C. de hæret.* talis etiam eſt negotiati
& Commerciorum interdictio; *l. 4 e. t.* militandi *l. 5. l. 8. eod.*
poſtulandi prohibitio *l. 5. eod.* nec denique ad teſtimonium dic
dum admittuntur *l 21. C. eod.* & quæ ſunt plura alia; verùm
non tam Pœnæ ſunt quam potiùs ademtiones privilegiorum
Jurium *l. 1. C. de hæret. cum auth ſeq. e. t.* quorum Jactura pe
directum ſaltem coguntur hæretici orthodoxam religionem
plecti. Præterea nec hæc indifferenter ad quosvis hæret
præſertim infirmitate errantes extendenda ſunt, ſed de iis
tiùs, qui pertinaciter opiniones hæreticas defendunt, & præt
turbas agitant, intelligenda ſunt; Velut Donatiſtæ, Manic
&c. qui ad ultimam ſcelerum nequitiam pervenerunt *l. 5. C*

gius tamen propterea capitali supplicio affici non fuisse W
sembecius defendit in parerg. Cod. d. t. & licet ultimi supplicii fe-
mentia, tamen hoc de amissione vitæ non intelligendum sit, se-
de deportatione scilicet, quæ l. ult. C. de exsecr. & alias loci
pluribus ultimi supplicii nomine indigitatur. Sed nec jure Ca-
honoris, alia quam degradationis aut excommunicationis pœna
quæ deportationi & exilio in jure civili respondet, obtinet
ubi pœna ignis plerumque locum habet, de qua cur. Ca-
Ex hactenus jam dictis patet, hæresin quatenus solæ ani-
mi prava opinione constat nec latius serpit, legibus humanis ul-
tra non vindicari (motuum enim cordis & cogitationum vin-
dex est Deus, coram quo sola mente quis probat, dissentiens est)
quæ cogitatio tamen si per actus externos se prodat, hæreticus est)
humanum seducendo, eam hoc opus voluntatis sit & ad arbi-
trium cultum fuerint pertracti, in vulgus, & sic recte credentes ad fal-
sum, ubi homines negl. e. vel minimum assensum et
legibus puniendus venit l. 2. l. 6. C. tit. C. de hæret.
folum ipsi de religione receptisque sacris male sen-
tiendi sunt. Ratio autem quare solum inducere tentant meri-
os ad idem credendum quare solum attentatum hic
Quod si igitur solùm attentatum in cri-
mis, propterea crimen læsæ Majestatis
habebunt, cum longè gravius sit,
acerbissimis suppliciis vindicatur,
Majestatem &c. gazaros
temporalem offendere Majestatem &c. gazaros
hic locum habebunt, cum longè gravius sit,
eadem hic locum habebunt, cum longè gravius sit,
humanæ acerbissimis suppliciis vindicatur,
Majestatis humanæ acerbissimis suppliciis vindicatur,
temporalem offendere Majestatem &c. gazaros
Majestatis humanæ acerbissimis suppliciis vindicatur,
eadem hic locum habebunt, cum longè gravius sit,
hic locum habebunt, cum longè gravius sit,
Quod si igitur solùm attentatum in cri-
Ratio autem quare solum inducere tentant meri-
os ad idem credendum quare solum attentatum hic
religione receptisque sacris male sen-
folum ipsi de
tiendi sunt. Ratio autem quare solum inducere tentant meri-
os ad idem credendum quare solum attentatum hic
homines neq. e. vel minimum assensum et
puniendus venit l. 2. l. 6. C. tit. C. de hæret.
legibus puniendus venit l. 2. l. 6. C. tit. C. de hæret.
fuerint pertracti, in vulgus, & sic recte credentes ad fal-
sum, ubi homines neq. e. vel minimum assensum et
Ex hactenus jam dictis patet, hæresin quatenus solæ ani-
mi prava opinione constat nec latius serpit, legibus humanis ul-
tra non vindicari (motuum enim cordis & cogitationum vin-
dex est Deus, coram quo sola mente quis probat, dissentiens est)
quæ cogitatio tamen si per actus externos se prodat, hæreticus est)
humanum seducendo, eam hoc opus voluntatis sit & ad arbi-
trium cultum fuerint pertracti, in vulgus, & sic recte credentes ad fal-
sum, ubi homines neq

fera Dogmata publicè vel privatim populo obtrudere audent
vel alias consilio, suasu, conatu hæresin promovere, & alios in e
rorem protrahere saltem moliuntur, gravissimis suppliciis mer
tò coercent.

III. Turbatur autem religio & hæresis promovetur doce
do, suadendo, cœtus colligendo, disputando, scribendo edend
libros hæreticos & scripta contentiosa, *l. 2. §. 1. l. 8. §. 3. 4. 5. C. de hær.*
ubi etiam prohibentur servari hujusmodi scripta sacrilega & qui
hoc crimine deprehensi ad perpetuam deportationem damna
& libri hæretici manu carnificis comburi jubentur *l. 6. §. 1. C. eo*
item qui discere saltem, legere, aut describere hæc in animu
inducat *l. 6. d. l. 8. § 5. deberet.* item qui synagogas struere nov
saltem tentaverit. *l. 17. C. eod.* nec non ij, qui muneribus, â qu
bus prohibentur, se ingerere, vel in leges contra hæreticos la
quicquam tentaverint vel conati sint facere, gravissimâ mul
affici debeant. In nostro Imperio Romano Germanico Cons
tutione Pacis Religiosæ *art. 5. §. ut vero, religionis 49.* idem cons
tutum, ut magistratus severè ac rigorosè prohibeant, ne qu
quam publicè aut privatim, docendo, concionando, disputa
do, consulendo pacem religiosam impugnare aut dubiam fac
saltem conetur, sed si quid dubii occurrat in negotio fidei
utriusque religionis proceres componatur, qui aliter fecerit
pœnam banni declaretur, sic, ut constitutiones religiosæ quo
affectum puniendum cum Jure communi conveniant.

IV. Non solum autem Deus gravissimè his offenditur
etiam Respublica insigniter læditur, constat enim religion
extra considerationem reconciliationis æternæ gratiæ etiam
societate humani generis & præterea in quavis Rep effectus
bere maximos teste Grotio *d. l. B. & P. l. 1. c. 20. num. 44.*
enim firmissimum est vinculum, quo humana societas contine
id quod etiam Sapientes Ethnici agnoverunt; Divinè Cicero
de N. D. Pietate adversus Deum sublata, fides etiam &
cietas humani Generis & una omnium excellentissima virtus t
litur; & Plato religionem appellat propugnaculum potest
ac Legum, & honestæ Disciplinæ vinculum; & Plutarchus r

gion

gionem vocat coagulum omnis societatis & justitiæ firmamen-
tum; quapropter Justitiam religione permixtam velut firmio-
rem in Hebræorum Rep. Justinus deprædicat; id quod etiam fa-
cili negotio demonstrari poterit; cum enim tanta sit perversitas
hominum, ut solis legibus obtemperare nolint, necesse igitur est,
ut aliquid validius eos stringat, ac in officio contineat, hoc autem
præstat sola religio, præsertim verò Christiana, quâ nulla religio,
Rebusp. & Societati civili magis accommodatior existit. Ita enim
exercitium omnium virtutum (cujus potissimum genus vitatem
conditas esse ex Aristotele & aliorum scriptorum moralium
Professoribus docemur) in perfectissimo gradu præcipit, totam
que vitam ad morum honestatem & integritatem componit;
Magistratui, parentibus & quibuscumque loco sunt, item legibus ob-
sequium & reverentiam debitam præstandam esse, in jungit;
Præterea non solum ab omni omnino peccato nos abstinere, sed
etiam cultores ejus corde & mente (velut scaturigine, & fonte
ex quo omnis malitia proveniat) purissimos esse vult, annexis his
in super gravissimi pœnis & cruciatibus in immorigeros, & con-
tra præmiis ingentibus (quæ duo sane sunt firmissima fulcra re-
rumpubl. in pios & obedientes constitutis, iisque non solum tem-
poralibus sed etiam maximè æternis, Deum præterea abditissima
rum cogitationum mentis scrutatorem, & omnium dictorum
factorumque inspectorem & auditorem, cui etiam de levissimis
dictis cogitationibusq; rationem reddendi obnoxiissimus; Quod
cum ita sit, quis non videt maximos ex inde in societatem civi-
lem utilitates commoditatesque derivari; unde Constantinus
M. non solùm per multos annos imperium quietè (quod ante-
cessorum paucis obtigerat) obtinuit, sed etiam ad posteros trans-
misit idque religionis Christianæ beneficio; sic Carolus M. cum
Saxones rebellantes domare armis & legibus non posset, sola re-
ligione fregit, Episcopatibus constitutis. Contra Epicurus cum
providentiam divinam & cum ea religionem tolleret, Justitiæ
nihil nisi inane nomen reliquit.

V. Cum igitur ex jam dictis constet, omnium legum vim
ac efficaciam à religione & metu numinis solo pendere, quô sublatô, &

E 2

tō, & illas necessariò corruere, sequitur quod quicunque religi
nem turbare aggreditur, non solùm in Deum sed etiam in re
publicam, cujus fundamenta sunt leges, summè injurius sit, qu
propter quod in eam committitur ad omnium pertinere inju
am, meritò dicit Imperator *l. 4. §. 1. C. deberet* Explodendum igit
illud, quod vulgò Tiberio Imperatori adscribunt; *Deorum inj
rias Diis curæ fore* quæ verba ab Ethnico principe & ad simu
tionem planè composito (qui aliud in lingua promptum aliud v
to sub pectore clausum habuit) profecta, parum attendenda su
non secùs ac illud quod dixit; in libera civitate liberas linguas
mentes esse debere, cum tamen constet nullo unquam tempo
Romæ libertatem loquendi magis restrictam fuisse, ad eò, ut
vissima quæque verba etiam ab Illustribus & propinquis ejus pr
lata pro crimine læsæ Majestatis habita & damnatio statim subl
cuta sit, unde tam frequentes delationes, de quibus Tacitus
& 4. *Annal.*

VI. Quamvis autem religionis tam insignis quoq
utilitas in Remp. redundet, fit tamen ut hæc quanquam ex acc
denti & extrinsecus pessimorum hominum malitia malos ef
ctus quandoque producat, ad eo, ut nihil tam sanctum ac relig
osum exsistat, quod non ambitione & avaritia mortalium prof
netur; sic tam ex sacris quam profanis historiis cognoscimus r
periri, qui prætextu religionis se animis hominum latenter in
nuant, ac per hanc Remp. turbant: sed hi non tam hæresin qua
per hanc imperium affectant, quique tanto pejores existiman
dum, cum maximè fallunt, tamen id præprimis agunt, ut vi
probi esse videantur, idque propterea, ut famâ pietatis honest
tisque partâ, eò securiùs noceant; sed hoc execrandum genus hi
minum ad excidium Ecclesiæ & Reip. natum nulla pœna satis d
gna coërceri poterit; Cum enim hic sit concursus criminum la
sæ Majestatis divinæ & humanæ & præterea summus abusus d
vini nominis, omnium hæreticorum pessimi censendi: Pruden
est consilium Mœcenatis ad Augustum quod apud Dionem ex
tat *l. 5.* Eos verò, inquit qui in divinis aliquid innovant, odio hab
& non coërce, Deorum solum causa, sed quia nova quædam

num

cõmmodæ res. Quod consilium postea insequentes imperatores secuti, omnia sacra externa prohibebant, unde facta S. C. de Iudaicis Ægyptiisque sacris pellendis; tot etiam persecutiones contra Christianos susceptæ, nullam aliam ob causam, quam quod omnis novitas suspecta ipsis visa sit, præsertim in religionis negotio, & quod sibi quamquam falsò persuaderent, per religionis Christianæ introductionem Imperium ipsorum destructum iri.

IX. Quod si verò gentiles tantam curam ad hibuerunt in religione avita quanquam falsa retinenda, omnibus sacris externis prohibitis, rectissimè fecere Christiani Imperatores, quod omnes eos, qui contra Christianam religionem per totum imperium dominantẽ aliquid attentare saltem ausi fuerint, (eo præsertim temporis quo omnis generis sectæ per universum Romanum imperium diffundebantur) severissimè castigarint, semper enim summa ratio est, quæ pro religione facit & maturè huic malo obviam eundum, sensim enim superstitio serpit, & mox totum populum inficit, ita ut postea remedio non ampliùs locus sit.

X. Ad hæresin quoque refertur jure Canonico Simoniæ crimen *cauſ. 1 q. 7. c. ult.* Ubi dicitur quod omnia crimina ad comparationem simoniacæ hæresis quasi pro nihilo reputentur, & quod simoniaci sint primi ac præcipui hæretici, unde frequentius Jure Canonico appellatur Simoniaca hæresis; Id autem crimen adeò detestandum ut etiam solus conatus in eo puniatur *d. c. 1. q. 7. §. 8.* sic, ut qui saltem attentasse hoc crimen probatus fuerit, pro turpissimi lucri Commodo degradetur, imò qui mediator saltem hujus criminis exstiterit, degradationis periculo subjaceat, Spiritus enim Sancti donum precio comparare velle capitale est crimen, & sola voluntate committitur, quapropter interpretes Juris Canonici mentalem simoniam eam vocant ad differentiam alterius conventionalis, quæ plenaria restitutione, altera pœnitentia tollitur *text. in c. fin. de simon. Innoc. gloss. ibid.*

XI. Insequitur hæresin magiæ vel sortilegij crimen & dicitur in genere maleficium, quo quis adhibitis illicitis artibus ope-

ra dæ-

...a dæmonis hominibus aut rebus ipsorum nocet, debuit, aut de-
...vinandi artem profitetur de quibus l. 4. §. 4. C. de malef. & mathem. &
...idque ipsum tum jure divino Deuter. c. 18. v. 10. tum Civili prohi-
...betur l. 8. C. de malef. Cons. Car. art. 109. Quomodo autem
...hoc crimen puniatur vid. Brunn. de damnand. & Horn. Sc. Instr.
...Quia autem variæ species sunt magiæ, ideo etiam varia nomina ei
...imposita sunt, Chaldæi, magi, augures, harioli, incantatores, mathe-
...matici dicuntur, quos simul complectitur l. 1. §. 1. C. de malef. Quique
...Qui enim hanc exercent, dicuntur malefici, Leg. l. 5.
...augures, harioli, incantatores, vel Genethliaci eos au-
...tem proprie dicuntur, qui sydera motus esse & quæ
...futura præ-
...dicenda esse curbarint ex constitutione Constantini pœnâ gladii,
...Qui vero magiam exercent, nemini tamen nocendo,
...secundum sanctionem Carolinam ignis remio,
...Sed si ipse rei illicitæ studeat, l. 2. §. 1. ff. de ve-
...neficiis, l. 50. num. 7. & 8. Pu-
...nitur autem qui magicas artes exercent,
...licet reipsa
...nondum quis nocuerit, tunc licet nemini no-
...cendi, licet reipsa
...cum diabolo expressum pactum inierint, tamen nihilominus igne absu-
...mendi sunt. Exod. 22. v. 8. l. 1. §. ff. ad L. Pomp. de parricid. modo de
...fugere bestias hominem vel bestias è medio sustulerint, neque
...neque bestias incantarint, tamen nihilominus igne absu-
...mendi sunt. Exod. 22. v. 8. l. 1. §. ff. ad L. Pomp. de parricid. modo de
...Prius legitimè conster Carpzov. in pract. crimin. quæst. 99.
...Bernh. part. 4. conclus. 5. num. 38. Constantinus autem
...Constantinus autem
...divinandi curiositatem aboleret, justit. aruspices &
...ariolos etiam eos, qui illis ministrant, ab omnibus domibus exclu-
...di, alias concremandos esse dicit. l. 2. C. de malef. eos autem qui
...ita eorum curiositate, bonis omnibus ademtis
...ago 67. Berlich. part. 4. concluf. 5. num. 38. Constantinus autem
...divinandi curiositatem aboleret, justit. aruspices &
...ariolos etiam eos, qui illis ministrant, ab omnibus domibus exclu-
...di, alias concremandos esse dicit. l. 2. C. de malef. eos autem qui
...illos consulunt ex quadam curiositate, bonis omnibus ademtis
...deportari justit. d. l. 2. item qui prohibitam hanc artem discunt,
...docet

licet nullum damnum adhuc dederint, *l.s. C. eod.* nisi errorem ejuraverint, & liberos superstitiosos cremandos tradiderint. *l. 1. C. de Episcop. & Cler.*

XII. Hoc autem genus hominum ideo maxime exosum fuit imperatoribus, quia fata principium scrutabatur, & alios ad affectandum imperium instigabat, unde *potentibus in fidum, sperantibus fallax.* Tacito dicitur, merito igitur extra Romani imperii terminos submotum, & si fuerint deprehensi, tanquam publici hostes ac pestes gravissimis supplicijs affecti sunt, licet nihil amplius tentaverint idque securitatis imperantium causa ita constitutum. Sunt qui existimant inter quos & *Prosper. Farin. Pract. crim. l.3. quæst. 29. num. 89.* hanc ultimi supplicij pœnam hodie cessare, sed loco illius incarcerationem aut relegationem in usu esse, præsertim si nemini nondum adhuc nocitum sit, verum *Perezius in Comm. ad C. d. t.* existimat, hanc pœnam pro tanto crimine nimis levem & propterea in certis locis adhuc capitali pœna affici. Certe cum ipsum jus divinum hujusmodi genus hominum detestetur & Rep. penitus extirpandum esset. Hoc tamen de istis hominibus superstitiosis, qui certis verbis utuntur, vel sigillis ac characteribus, aut etiam amuletis superstitiosis, asserere nolim, illi enim pœnâ extraordinariâ carceris, vel relegationis puniuntur, & clericis melius informandi traduntur. *Carpzov. quæst. 50. num. 49. & seqq.* & hæc sunt crimina, in quibus divina Majestas immediatè læditur, & in quibus etiam attentata sola puniuntur.

XIII. Super est jam, ut videamus quomodo illi teneantur, qui Majestatem supremam in his terris lædunt. Est autem hoc post illud, quod in divinam Majestatem committitur omnium gravissimum, & in quo sola attentatio admirandos & maximè singulares effectus producit, quales in nullo alio crimine ita deprehendere licet, Et est duplex; proprie ita dictum, quod aliàs *perduellionis* nomine venit, & immediatè in Rempubl. & eos penes quos summa potestas committitur *l. 1. §. 1. ff. ad L. Iul. Maj.* sive potestas ea sit penes unum, sive penes uno plures; vel *simplex* in specie ita dictum, quando scilicet quis privato magis odio

in principem quid committit, Jura Majestatis sibi arrogando; e.g. monetam cadendo, privatos carceres habendo, &c. Et hæc distinctio fundata est in l. ult. ff. ad L. Iul. Maj.

XIV. Legis Juliæ Majestatis tenentur quoque qui in necem consiliariorum conspirant l. 1. C. ad L. Iul. Maj. quia in Partem sollicitudinis & curarum veniunt cum ipso principe, cujus mens tantæ molis non capax, & propterea oculi, manus, pedes ejus appellantur ab Aristotele, modò ista læsio redundet in ipsam rempubl. l. 5. C. ad L. Iul. Maj. ex quibus colligitur inter Pretes non aliter huic locum esse, quam si in odium Majestatis id factum sit, non vero si occasione alicujus privatæ litis vel contra verbis eos offendere quis voluerit, quod tamen non admittit Carpzovius prad. crim. part. 1. quæst. 41. num. 57. & 58. & sufficere existimat si consistorio Principis saltem interfuit cum d. l. generaliter loquatur, & quod sint quasi pars corporis Majestatis, quæ ratio quoque obtinet, si in perniciem eorum conspiratum sit, etiamsi nullo odio in principem id fiat, quam suam sententiam præjudicio confirmat. Dissentit Fabrinus l. 9. contrarij 12. motus præprimis hac ratione, quod nimirum fundamentum hujus criminis sit Majestas, qua careant illi, qui sunt ipsi à consiliis; facit cum eo Gothofredus in Comm. ad hanc constit. 1. 13. & ult. ubi ex probatis autoribus deducit, quod hæc constitutio ad consistorianos, Palatinos, & senatores non sit extendenda absque iniquitate, præsertim si ad occasionem respiciamus quæ illa Constitutio sit promulgata, quæ fuit stabilimentum potentiæ Eutropij Eunuchi, qui in aula imperatoris Arcadij omnia potuit, & principem suum tanquam nervis alienis mobile lignum duxit, quo voluit, ideoque immeritò factum, quod illa Constitutio indifferenter Codici Justianeo sub tit. ad L. Iul. Maj. irrepserit.

XV. In Imperi nostro an id committatur adversus Electores & principes meritò disquiritur; pro Electoribus decisa est quæstio affirmativa in Aurea Bulla tit. 24. Quod principes attinet, cum horum non fiat mentio in d. aurea bulla, quidam existimant, in eos hoc crimen non committi; Sed animadvertendum, principes Imperij duplicem respectum sustinere, qui ex duplici

F

duplici regimine quo imperium administratur, ex surgūt. en
considerantur quatenus sunt membra imperii, & cum Imp
ratore de omnibus statum communem concernentibus delib
rant, & tali modo considerati, cum ipsam Majestatem parti
pent, (quæ velut anima in toto corpore tota est & tota in qu
libet ejus parte) crimen læsæ Majestatis revera in eos comm
titur; vel secundo considerantur ut superioritatem territori
lem habentes, & tum saltem analogicè vel impropriè hoc cr
men in eos committitur, cum superioritas territorialis sit ta
tum analoga Majestas. Licet autem dispositio *aur. bull.* Salt
de Electoribus loquatur, ubi pœna gladii & confiscatio bon
rum specialiter in eos constituitur, qui in necem eorum cons
raverint, tamen cum hæc constitutio pœnæ saltem, non aute
criminis ipsius mentionem faciat, ex inde ad crimen ipsum qu
que non erit inferendum, de quibus *Carpzovius part. 1. quæst.*
n. 60. cum, seqq.

XVI. Requiritur autem ut sint subditi qui crimen l
perpetrant; Peregrinus tamen, qui versatur in alieno territor
ibique aliquid hostile machinatur, quoniam ex consensu tac
Jurisdictioni alienæ se subjicit, ibi forum sortitur; vasa
quatenus tales, id non committunt, cum feudum non inclu
subjectionē, sed speciē fœderis inæqualis quodāmodo videat
repræsentare *Grot. de I. B. & P. l. 1. c. 3. n. 23. Magirus de advoca*
armata c. 6. n. 689. Dissentit *Arnisæus in l. 1. de jur. majest. c. 5.* n
quis feudum possideat cum qualitate subjectionis, quemadm
dum sunt feuda imperij; ab universitete quoque committit
hoc crimen, ut si à superiore deficiat, ejusque imperium det
ctet, aut alias cum hostibus conspiret *Pekl. in reg. Iur. c. 78. n*
Math. de Afflictis decis. regn. Neap. sec. 9.

XVII. Constituit autem hoc crimen quævis machinat
& factum ad Reip. eversionem & labefactationem tam eor
qui Reip. præsunt, quam per quos ea regitur tendens, quo
quis maledictis solum principem lacessierit, lege Iulia Ma
statis non tenetur, sed pœna arbitraria ei imponitur *l. nn.*
si quis imperat, maledixerit. nec enim lubricum linguæ ad atro

pœna

Poenam facit: debendum est, quanquam enim temerarij aliquæ
Poena digni sint, tamen ut ita fatis illis parcendum est. L. 7. §. 3. ff.
ad L. Jul. Majest. ubi verba illa tendant ad seditionem vel con-
tentum Principis. L. ult. ad L. Jul. Majest. L. 28. §. 3. ff. de pœnis. arg. l.
Nam qui machinatur, qui igitur in perniciem Regis, & imperan-
Eum hoc judicio tenetur, & quod maximè singulare est, non
Solum ejus, qui proximus, qui ad perfectionem delictum dic est
Punibile, sed etiam ille, qui valdè remotè adhuc conatus
Eum verbis contra Regem vel cum hostibus consilia communi-
Puniendum perficiendumque concerrit v. g. ignotis adhuc
Eum inierit contra Regem, & quod maximè singulare est, non
Dicendum, perficiendum, objectum, cum nihil se fecisse contra Regem
Puniendum, perficiendumque objectum, cum nihil se fecisse contra Regem
Eum inierit contra Regem vel cum hostibus consilia communi-
Puniendum perficiendumque concerrit v. g. ignotis adhuc
Eum hoc judicio tenetur, & quod maximè singulare est, non
Solum ejus, qui proximus, qui ad perfectionem delictum dic est
Poena digni sint, tamen ut ita fatis illis parcendum est. L. 7. §. 3. ff.
ad L. Jul. Majest. ubi verba illa tendant ad seditionem vel con-
tentum Principis. L. ult. ad L. Jul. Majest. L. 28. §. 3. ff. de pœnis. arg. l.
Nam qui machinatur, qui igitur in perniciem Regis, & imperan-

Principibus

tatio ſed ômne genus ultimi ſupplicii denotatur *l. 3. ff. de Iuris*
l. 31. ff. ad L, Iul. de ad ult. Quemadmodum capitis pœna quo
vis genus ultimi ſupplicij denotat; uti patet ex *l.6. §.4. l.7. ff.*
remilit. l.8. l.38. ff. de pœnis. Utriusque ſpeciei pœna commun
olim fuit, ſed non eadem ſemper obtinuit; primis urbis tempo
bus mortis pœnam irrogatam exempla Horatij & Metij Suffe
comprobant apnd Livium; poſt modum exilium, item aquæ
ignis interdictio ſucceſſit; ſed lex quæ damnatis hujus crimi
mortem irrogat, poſtea reducta eſt per Syllam, eo diſcrimine,
humiliores beſtijs objicerentur, honeſtiores gladio punirentu
Paul. l. 5. ſentent. 29. Hodie certum genus ultimi ſupplicij ſucce
Conſt. Car. art. 124. ſectio ſcilicet corporis in quatuor truſta, q
in loco commiſſi delicti ſuſpenduntur, quandoq; forcipibus ca
dentibus aduruntur. 2. Obtinet bonorum Publicatio & confi
tio *l. 9. l. ult ff. ad L. Iul. Maj Iunct Conſt. crim. art. 218.* Cum q
bus convenit Conſtituti Carol. IV. in aurea bulla *t 24* So
derſelbige als der ander Miſſethat ſchüldig mit den Schwerdt
ſtraffet / und alle deſſen Güter unſern fiſco zu eignet werden. Ita
bona allodialia ſuperiori ſeu fiſco: Feuda autem domino fe
ohveniant, vid. Capitulatio Leopoldi Imperatoris §.27. W
gereden und verſprechen euch / daß wir die Chur Fürſten / u
Stände des Reichs / imgleichem die gefreyete Reichs-Ritterſch
mit ihren angehörigen Lehn / die ſeyn gelegen / wo ſie wollen / we
derſelben Vaſallus oder Unterthanen ex crimine læſæ Majeſta
oder ſonſten dieſelbe verwircke hette / oder noch verwircken möch
nach ihren willen ſchalten und walten laſſen / keines weges aber d
ſelbe zum Käiſerl. Fiſco einziehen / noch ihnen vorige oder and
Vaſallen auffdringen ꝛc. 3. Eſt memoriæ delinquentis poſt m
tem damnatio. *l. 5 §. 3. d. l.* 4 filii ex delicto paterno fiunt in
mes *d. l, 5. Conſtit. Crims art. 218.* honorum & hereditatum
capaces, ſic ut nihil ipſis ſit ſolatio niſi mors, vita autem ſupp
cium *d. l. 5. C. ad L Iul. M ſ.* quod tamen ad nepotes non exte
dendum *d. l, 5.* cum extenſio in pœnalibus tanquam res odioſa
cum non habeat, ſed potius reſtrictio *l. 42 ff de pœnis l. 155. ff*
R. l. nec ad filias, quia in illis paternum ſcelus non metuit

Extat pœnæ quoque locum habere, licet saltem inchoatum fuerit
crimen, modo interior voluntas per externos actus fuerit remotos
patefacta fuerit, nisi enim hoc fieret, & maturè huic obviam fre-
quentia rimedia pararetur.

XIX. Differentia autem insignis, quoad effectum præser-
tim, deprehenditur inter crimen perduellionis & simplex illud læ-
sæ majestatis; hoc enim quandoque pro diversitate casuum pœ-
na capitali, absque confiscatione bonorum punitur, illud vero
semper. Interdum secundum qualitatem facti mitigatur, & ita us-
que ad bestialitatem, vel furorem, ut in l. 1. §. 1. ff. de public. &
l. 1. §. 1. ff. ad L. Jul. Majest. l. penult. & ult. C. eod.
Sic deprehenditur inter crimen quandoque bonorum punitur,

duellionis ordinaria pœna punitur, sed etiam ista pœna se extendit ad conscios hujus criminis, itē mandantes, vel qui alias ope vel consilio conatum istū promovent, & in genere complices & socij criminis appellantur, qui eadem pœna afficiuntur, qua principalis ipse puniendus venit; item filij eorum *l. 5. C. ad ad L. Iul. Maj.* præstans enim auxilium & Consilium ad hoc crimen licet in consummatum fuerit, ordinaria pœna afficiendus erit *l. 5. §. 6. C. ad. L. Iul. Maj.* Quod autem conscios hujus criminis attinet, ut illi hoc judicio teneantur, scientia nuda non sufficit, sed talis hic intelligitur scientia, quæ est instar consilij seu voluntatis; scientia enim accipitur pro consilio, item voluntate *l. scientia ff. ad L. aquil. l. 1. ff. si fam. furt. fec. dis. l. furtum. ff. arbor. furt. cæs. l. culpa ff. de R. I.* it. talis scientia, cum qua conjuncta est facultas prohibendi; scientia enim ut aliquem effectum punibilem producat, sine potestate prohibendi esse non potest.

XXI. In hoc Iudicio læsæ Majestatis omnibus æqua est conditio, sic ut non habeatur ulla ratio dignitatis aut generis *l. 4. C. ad L. Iul. Maj.* quorum tamen ratio habetur in reliquis criminibus, Et ad evitandam quæstionem nemini prodest privilegium *l. 16. 17. C. de quæst.* Hoc quoque peculiare huic delicto; quod omnes ad accusandū admittantur, etiam famosi, ac mulieres, item quod accusans, & cujus consilio atque instinctu aliquis ad accusationem accessit, si hoc crimen probare nequit; tormentis sit subjiciendus *l. 3. C. ad L. Iul. Maj.* & huc pertinet illud Philotæ apud Curtium, *si & cum indicamus invisi, & cum tacemus suspecti sumus, quid facere nos oportet?* Verum ut accusantes tormenta evitent, non per modum accusationis, sed suggestionis & delationis revelare crimen possunt, *Brunnemann. in Comment. ad C. tit. ad L. Iul. Maj.*

XXII. Illud etiam maximè singulare in hoc judicio, quod in illo procedatur summariè & dè plano sine strepitu judicii, probationes tamē hic omnino requiruntur, & reus convincendus primò, antequam condemnandus *l. fin. C. ad L. Iul. Maj. Anton.*

Progrin. de jur. fis. lib. 5. tit. 1. n. 10. digest.

Obiect. 12. & in fin. Da mihi factum, dabo tibi ius. Ad hanc objectionem

Respondeo Maresium non posse, antequam cond. [illegible]

Considerat. voluntatis & calc. periculum subire, quod non [illegible]

Constitut. quam proceſſu juris ordinario [illegible]

Constitutionum conciatores, vel duces [illegible]

Exempla reperimus in Historia Ro-

Exempla meritò petunt

Exempla quidem principali autoritate, ut lo-

Imperator Titus Cœcinnam

Plautianum à Severo ob affe-

Commodo; Plautianum ingressum confodi jus-

Sollicitantem, specie amicitiæ ad

batoribus & hæreticis (ut ferebant) transferre cupientes idque palam verbis & facto imprudenter ostentantes, ambo pariter in conspectu procerum regni ab Henrico III. Valesiorum ultimo in ipso ingressu cubiculi Regis inopinatò oppressi sunt Blœsiis, mortuorumque cadavera postea concremata. Sed hæc extra ordinem & extrinsecè pro salute Reip. ad profligendos nefarios hominum ausus constituta sunt, hujusmodi enim severa exempla utplurimum suadet necessitas, quæ nullam quidem legem habet, interim tamen omnia legitimè facit; Habet quidem aliquid iniquum omne magnum exemplum, quod tamen contra singulos utilitate publica rependitur *Tacit. l. 14. Annal. c. 43.* in qua, testè Cicerone, vera & solida utilitas continetur; nihil enim aliud est tale exemplum quam digressio á Jure ordinario, propter bonum publicum, id quod imperantibus licet facere.

XXIII. Potest etiam Justitia tam celeris punitionis solius affectus in hoc crimine aliquo modo intrinsecè defendi ex hoc fundamento. Quodcunque privato in summo discrimine vitæ constituto licet in defensione propria, illud multo magis toti societati cujus ille saltem pars est, licebit securitatis suæ causa facere, cum publica privatis sint potiora, & sic antepponenda; Iam constat, quod privatus in periculo vitæ inevitabili constitutus, aggressoris insultum expectare non tenetur, sed si viderit arma in se stringi, & præterea insultantis animum probè cognoverit, & sic de periculo vitæ certus sit, quo nisi cum occisione alterius evitari aliter non possit, tunc, quod melius est in tempore occurrere, quam post exitum & vulneratam causam remedium quærere *l. 1. C. quando licear unicuiq. sine Jud.* rectè facturus videtur insultatus, si primum ictum aggressoris (quo vel occidi vel ita vulnerari possit, ut ad resistendum amplius ineptus fiat) non expectet, sed facinus præoccupet, cum vim imminentem necdum ad huc revera intentatam propulsare ac repellere possit, etiam cum occisione vim inferentis *Grot. I. B. & P. l. 2. c. 1. num. 3. & 6 l. 1. §. 27. ff. de vi & de vi arm.* Enim qui primo ferit adversarium, causam & originem del

præ

periculum, nam adversus in certos metus à Deo non à vi rem
dium petendum, cum metus incertus jus nullum dare posit
præsertim cum vita humana ita comparata sit, ut plena sec
ritas nunquam constet; Sic ad imminuendam alicujus vicin
Reip. potentiam, quæ viribus aucta nocere possit, non suffic
sola potentia ad bellum inferendum, sed præterea opus est, ut
voluntate nocendi constet, alias certum non est periculnm, cum
alterum principium humanæ actionis nimirum voluntas desi
cadit quidem hoc in deliberationem, sed non sub ratione justi se
utilis solum *Grot. de j. b. l. n. 17. 18.*

XXIV. Ex cusis his super est, ut paucis quoque videamu
quonam fundamento nitatur & quo jure defendi possit punit
insontium liberorum, qui nec conspirationi interfuerunt, n
ullo modo delicti participes se fecerunt, præsertim cum jure com
mentitio receptum sit, ut, si alicui pœna irroganda sit, ea a
heredes non transeat, *l. 26. ff. de pœnis*: & quod peccata debea
manere suos autores, nec ulterius progrediatur metus, qua
reperiatur delictum; ratio hujus est, quod pœna obligationem
præsupponat, obligatio ex merito vel delicto oriatur, meritu
autem personale quid, cum ex voluntate profluat, qua nih
nobis magis proprium; quin & in *l. 26. ff. de pœnis* expresse contin
tur, quod pœna Paterna nullam maculam filio infligere posi
cum quisque ex suo admisso puniatur, neque criminis novus su
cessor constituatur, & ibi esse pœnam, ubi noxa est. *l. sanximus*
de pœn. Quæ certè rationes adeo prægnantes sunt, ut vix qui
quam in contrarium adferri queat, præsertim cum autoritas L
gum quoque eis suffragetur. Verum prædictæ regulæ locu
habent in vulgaribus delictis, fallunt interdum in atrocioribu
præsertim in hoc crimine; ratio, quod in eo paterni crimi
exempla in filijs metuantur, vel, ut Marcellinus ait: Ne ad exem
pla parentum succrescerent. Aliam rationem ad fert Cice
in Epist. 11. ad Brutum *scelera filiorum Pœnis lui; sed hoc præ ca*
legibus comparatum est, ut charitas liberorum amiciores parentes Re
redderet, scientes, scelus suum redundaturum in caput liberorum. Ita
Lepidus crudelis in liberos, non is, qui Lepidum hostem judicat. P
rentes igitur cum magis ament liberos quam seipsos, (lib

ideo-
odium
licium
autem
, præ-
non
e esse
n bo-
deli-
bent
sent
tur &
idi-
ici-

Il enim sunt quasi quippiam ex illis tradere
que in parentum delinquentium magis qua
ita constitutum videtur, Nullum enim est
quam eos qui ex se sunt, ob se miseros spectare
hujus sit, vix est, ut ab omni iniquitate hoc de
lerum cum etiam jure divino ob parentum
puniantur Deut. 24. v. 16. nisi dicamus hoc
Pœnam, sed saltem per indirectum ac per consequenti
nis parentum delinquentium confiscatis liberos
Qui parentis in commodum aliquod sentire, dum non
quod habituri alioqui fuissent, si parentis bona non
confiscata, nec enim necesse est, cum malum in
aut bonum auferatur, ut delictum semper sit causa proxi
immediata huius damni, cum etiam occasione alicujus deli
fieri posse constet, id quod tamen proprie pœna non est;
potest cum Grotio, istud malum quod liberis ob parentum
Ita imponitur, sit potius executio Juris antecedentis quod
pœnes auferentem. Præterea (ut jus nostrum ab omni iniq
tate penitus absolvamus) hæc sententia temporis ab Imperatoribus
Jul. Mat. obtinuit, & post sequentia tempora ab Porphyrogenet
Græcis & nominatim à Leone & Constantino Porphyrogenet
retenta est, uti constat ex lib. 60 basilicorum tit. 36; demum & hæ
quoque in occidente recepta, & à Gratiano Monacho compila
tore Decretorum in Jus Canonicum relata. Can. 22. caus. 6. quæst.
16 it. cap. vergentis de hæreticis, quæ demum etiam à Carolo IV. in
Aurea Bulla confirmata est. Præterea hodie ubique obtinet
ut liberi ob parentis crimen jacturam honoris, bonorum & alia
incommoda plura sustineant. In nonnullis quoq; locis præterea
obtinet, ut arma vel insignia delinquentis destruantur Farin. part.
5. oper. crim. quæst. 116. §. 1. num. 6. item ut domus devastetur &
diruatur usque ad fundamenta Decianus in tract. crim. l. 7. c. 40.
l. 7. c. 40. n. 37. & cons. 18. n. 142. lib. 1.

XXV. Videntur autem Romani hæc hausisse ex Per-
serum, Græcorum, & Macedonum moribus, apud quos
non solum insontes liberi morte puniebantur sed etiam pœna
se extendebat ad propinquos, imo ad tertium vel quar-
tum

G 2

tum usq; gradum *Iustin. lib. 10.* rationem hujus suggerit Curtiu
quo nimirum tristiores perirent, qui in Regem peccarent, quam
quam hanc legem omnes alias diritate & crudelitate superare ex
stimet Marcellinùs. Necessitas autem eo adegit Romanos ut t
le quid admitterent in sua Rep. Et primo quidem Augustus Mo
narchiæ Romanæ conditor muniendi novi principatus cau
prospiciendique suæ ac successorum securitati legem Julian
Majestatis à patre suo adoptivo ita appellatam introduxit
VVesenbec. in paratit. ad ff. tit. ad L. Iul. Mai. quam sequent
deinde Imperatores, utpote rebus suis stabiliendis maximè co
ducibilem, non solum sollicitè observarunt, sed etiam in mul
pœnam ejus exasperarunt, id quod summè necessarium erat; I
lud enim imperium militari licentiæ erat expositum, eòque ja
erat deventum, ut ab impuri militis voluntate Imperatoris vita
fortuna unicè penderet, unde eveniebat, ut quem legiones una c
eligerent, paucis post diebus vel mensibus mil tari furore trucid
rent, semper aliquid in ipsis desiderabant milites, quod tum pr
primis accidit, cum evulgatum esset imperii arcanum, qu
antea tot involucris simulacrisque tegebatur; in *manu milit m
tam rem Romanam, & penes eos solos stare, imperatorem scito admon
vel deturbare*; Hanc igitur licentiam, ut refrenarent Imperator
dignitatemque istam inviolabilem redderent, tam exquisitam p
nam quæ etiam in innocentes liberos redundaret, huic crim
statuerunt, perpendentes, quod etiam sce estissimi, pro inc
lumitate liberorum subinde quid faciant vel omittant; quod al
nunquam facturi vel omissuri essent; tale quid igitur summæ p
testati propter bonum publicum licet, quæ eo usque in delictis p
niendis progreditur, donec pœna sufficiens repellendis scelerib
visa sit, quanquam non semper expediat hujusmodi sever
ribus remediis uti, cum sub inde fiat, & necessitas temporis pos
let, ut interdum connivendum sit; Nam juxta Tacitum in ag
cola: *omnia scire non omnia exequi, nec pœna semper sed pœnitentia c
entum esse oportere.* Qua propter Tiberius cum alias acerrimus e
vindex hujus criminis, dissimulando tamen & connivendo in h
processit, unde, Tacitus *l. 6 Annalium*: *Quanquam multis è de
prin*

obventionibus ac alijs quibuscunque juribus ac commoditatibus
turbet *allegat. §. 1. vers.* Daß auch keiner. 4, ut nemo subditos
alterius à fide & obedientia sui superioris abstrahat. *d. §. 1. vers*
noch seine Unterthanen. 5. Nemo alterius subditos ob delicta
profugos foveat, vel salvum conductum præstet. Landfried. *1548*
art. Friedbrecher. *16.* §. und nach dem *pen. & ult.* Neque 6. pa
cifragis consilio vel ope adsit vel per se vel per alios, neque vi &
facto dolose alterius arces pagos villas &c. occupet; Landfried
1548. Præfat. §. ult. & artic. von auffgerichteten *in princ. R. 1555.* §
setzen demnach *14.* auxilium vero & opem præstare dicitur & ille
qui armato alteri assistit, licet manus non admoveat, sed ut ob ejus
præsentiam insultatus timidior, aggressor autem animosior red
datur, nec excusatur, qui pacifragis jure amicitiæ familiaritati
einen Gesellen Dienst/præstat, quoniam amicitia non ex cusat pec
catum. *Gail. l. 1. de P. P. c. 1. n. 44. & 46.* 7. qui bannitum seu
proscriptum pecunia commeatu, annona, armis juvat *Gail. d*
P. P. libr. 2. c. 10. num. 136. 8. Quilibet alienos subditos per suum
territorium torò ac libere commeare sinat, nec illos à suis offen
di vel vim inferri patiatur Landfried. *1548. præfat. §. 1. in fin. vers*
Sondern sol einjeder. 9. Qui pacifragos hospitio, tecto, mensa
dolo malo recipit aut tolerat. 10. Nemo pacifragi bona ad de
fendendum suscipiat in horum commodum. Nemo denique
paci Osnabruggo Monasterienſi consilio aut ope contraveniat
Instr. Pac. art. ult. § 3.

XXVII. Quicunque igitur contra hos vel similes in pace
publica comprehensos articulos aliquid committit, pacis publi
cæ fractor & violator dicitur, nec ignorantia aliquem eximit
pœna statuta, cum sit supina & crassa, & pro culpa lata habeatu
id quod publicè constitutum, nescire *Gail. lib. 1. de P. P. c. 1. n. 1*
violatur autem securitas publica vel absque vi publica & sine ar
mis, vel cum vi publica, & armatu manu *C. p. 2. tit. 10.* §. 4
absque armis pax publica turbatur si quis pacifrago auxilio
consilio, ope præsto sit, vel cum tecto aut mensa recipiat, ne
persequatur, ut ex jam dictis patet; quo casu actor dolo con
tra pacem publicam quem peccasse probare debet, & sic unum

Eidem non pè Dolus qui vel in omittendo di
debit probandus est quod si vero armata vel
contra ria requiruntur, quæ cum suis qualitatibu
Pum l. 1. f. præsar. §. 1. ut illata sit & quidem
Docuerit l. 1. vis autem publica non est atrox
Iuxtissimat. l. 1. c. 7. n. 6. de P. P. sed qui talis, it, prout d
Quæ omnes enim actiones, ad finem constitutionem P. P. pertinent, ut Ottre
Iuris & cognitionis & quæ hic tacellis stur id quod nocere potest. l. 3. l. 17.
Quæ omnes enim actiones, ad finem constitutionem P. P. pertinent, ut Ottre
Iuris & cognitionis & quæ hic tacellis stur id quod nocere potest. l. 3. l. 17.
Quæ omnes enim actiones, ad finem constitutionem P. P. pertinent, ut Ottre
Iuris & cognitionis & quæ hic tacellis stur id quod nocere potest. l. 3. l. 17.

Competit autem hæc tam immediatè quam m
Per se ipsa pacis. XXIX.
Quæ essentiam hujus delicti constituunt, quæ sint ad sint oriturad
Competit autem hæc tam immediatè quam m
Per se ipsa pacis. XXIX.
Quæ essentiam hujus delicti constituunt, quæ sint ad sint oriturad
Competit autem hæc tam immediatè quam m
Per se ipsa pacis. XXIX.
Quæ essentiam hujus delicti constituunt, quæ sint ad sint oriturad
Competit autem hæc tam immediatè quam Ecclesiasticis, etia

crimen fractæ pacis publicæ plerumque pecuniaria pœna plec
solet, idque propter multas personas innocentes *Mynſ. cent.*
obſ. 30. Gail. l. 2. de pac. publ. c 9. n. 17. ob enormissimum tamen cr
men non solùm banniri, privilegiis & bonis privari, sed etiam fu
ditus everti potest *Gail. l. 2. c. 9 n. 27. cum seqq.*

XXIX. Illud autem in hac constitutione maximè obse
vandum, quod contra pacem profanam vel publicam non solu
delinquat, qui reapse in eam quid committit, sed etiam qui co
tra eandem facere saltem conatur, effectu licet nondum subs
cuto; idque expressis verbis reperitur constitutum Landefried
Anno 1548. art. 3. verb. oder zu handeln unterstehen würden & sic ip
lex seu constitutio conatum notat, id quod etiam juri civili co
venienter, ubi de vi publica tenetur, qui armatus aliquem in l
co publico aggreditur, licet nihil ampliùs nocitum fuerit *l. q*
dolo §. *fin. ff. ad L. Iul. de vi publ.* ratio suprà satis assignata, qu
in atrocioribus delictis, (inter quæ & hoc erit referendum,) pr
pter exemplum sola attentatio perinde atque effectus puniat
Qui igitur Dolo malo, dedita opera, coadunatis hominibus vi
publicam infert, (hæc enim tria requiruntur conjunctim ut p
na fractæ pacis publicæ obtineat *Gail. l. 1. de P. P. c. 7.*) licet p
hanc neminem lædat, sed saltem lædere vel occidere voluer
neque actualis operatio & usus armorum accesserit *l. 3. §. fin.*
de vi & de vi arm. tamen ob enixam voluntatem delinquendi
vasor rectè ex constitutione super fracta pace convenitur, &
Bannum Imperiale declarari poterit, modo conatus iste cum n
cessarijs suis qualitatibus fuerit probatus *Gail. l. 1. de P. P. c. 13.* su
cit enim terror armorum. Quapropter in decernendis proc
sibus super fracta pace non tam ipsum factum quam noce
voluntas spectatur, cum dolus atque propositum maleficia
stinguat *l. qui iniuriæ ff. de furt. l. quod Reip. ff. de furt.* Perin
igitur est in hoc crimine, an is qui citatur occiderit aliquen
an vero occidere voluerit. Licet autem attenattum tale sit,
huic constitutioni locus esse possit, tamen pœna banni in
cuniariam converti potest *Gylman. tom. 1. part. 1. pag.*
num. 14. quia illa moderatio Cameræ permissa Landfrid 15

Permittam pœnam bannî in pecuniariam
Cum [illegible] de Arm. 1527. (quemadmodum etiam
Quod judex pœnam ordinariam juris ex causa
Publicus magis hoc arbitrium ipsi in attentatis
Quæ cum etiam juxta communem Doct. lententiam
Quæ verò attentatum hujus delicti
Quod ferì potest v. g. si quis simul
Tunc, quia tale attentatum
Denique pacem publicam turbant, non solum
Quorum consummatum, & attentatum tale fuerit, prout Constitutio hæc requi-

XXXI. Competens, Judex in hoc crimine est aula Cæ-
sarea, vel Camera, vel etiam Judex loci istius ordinarius (cui tamen
hujus sunt, vid. Blum. proces. Camera-
Excepciones
Est autem bannum imperiale
de quo modò diximus (coërcitio) quâ quis ab imperio ita exclu-
sus, ut à nemine in fidem & clientelam recipi, ab omnibus ta-
men in persona quam bonis sub imperio finis offendi queat.
Observandum autem, bannum Imperiale ante constitutionem
Pacis publicæ in usu fuisse, & non solum ob violatam hanc pacem
sed

sed ob alias quoque multas causas decerni, quarum quatuo
decim enumerat *Blume in proceß Cameral. tit. 20. a. num. 88. us*
adn. 107. sic, ut pœna fractæ pacis & Bannū imperiale differant u
genus & species. Differentia est in eo quod in banno in spec
& strictè ita dicto præter offensionem bonorum etiam læsi
& offensio personæ, in alio verò, privatio & offensio omniu
bonorum & jurium saltem, exclusâ personâ, per missa sit. Pœn
fractæ publicæ pacis est triplex: nimirum 1. bannum imperia
strictè sic dictum 2. pœna 2000. marcarum auri puri, & 3. po
na reformationis regiæ Landtfried *1548. art. 3. & 4.* Præter jam d
ctas autem triplices pœnas etiam pœnæ juris communis
hoc crimine obtinent, quæ pro diversis delictorum qualitat
bus etiam variant *& in tit. Digestorum de rebus publica & ad L. Ju*
Maj. item in Codice tit. de seditiosis (quæ propterea huic constitu
tioni valde affines sunt) continentur. Ad supra dictas aute
pœnas tam fractæ pacis quam juris communis agitur vel cum
lativè vel separatim; verum quoniam pœnæ juris commun
variant, & plura sunt facta quæ in actu fractæ pacis publicæ co
currere possunt & harum pœnarum quædam corporis a
flictivæ, quædam pecuniariæ, ista cumulatio pœnæ fractæ pac
cum pœnis juris communis intelligenda de pœnis pecuniari
cum ad pœnas corporales coram ordinario loci, non vero in C
mera agi debeat. de quibus late *Blume in proceß. Cameral. tit.*
a. numero 6. usq; 14. ad pœnam autem fractæ pacis quæ tripl
est, non simultaneè agitur sed electivè, quoniam singulæ po
næ principaliter ad vindicandam violationem pacis public
sunt constitutæ alio quin delinquens duplici pœna afficere tu
Blume d. t. n. 109.

XXXII. Inter modos fractæ pacis publicæ refertur e
am diffidatio Germ. befehdunge/bedreuunge; Differunt autē diff
dationes *Arum in discurs 6. ad c. 17. aur. Bull. conc. 17. Minda*
de proceß Cam. l. 1. c. 25. sect. 6. Diffidationes enim sunt minæ, se
non vice versa; præterea etiam in eo differunt quod minæ fut
ram, illæ præsentem offensionem spectent. *Carpz. præx crimin.*
part. 1. quæst. 37. n. 8. Est autem diffidatio minitatio hostilis qu

qu

part. 1. quæst. 37. num. 26. qui ex dicta Constitutione infert, quod etiam diffidater affigens signa inflammationis, licet propositum nocendi non habuerit, tamen pœna gladij afficiendus sit propter constitutionis generalitatem, hancque suam sententiam præjudiciis confirmat. *de quæst. 37. n. 30. 31. cum seqq.*

XXXIV. Quin non solùm ipsis diffidatoribus, sed etiam eorundem complicibus pœna gladij imponitur *R. I. de anno 155* S solches alles abzustellen verb. So sollen Vnterschleiffer/ Enthalter und Fürschieber mit gleicher Straff: wie die Auffreter gestraft werden. Et hæc pœna etiam in solo attentato hujus crimin locum habet, quantumvis diffidatores nihil adhuc dum comm serint. *Recess. Imperii de Anno 1555. §.* Wir setzen/ ordnen *verb.* unan gesehen ob sie sonst mit der That nichts anders gehandelt. *Iunct. Ord Crim. Carol. V. art. 128. verb.* unangesehen ob sie sonst mit der Th nichts anders gehandelt hetten. Reâ ergitur temerè quid atten tans quasi de fracta pace tenetur, & ultimo supplicio punitur id quod etiam Juri civili congruum *l. 10. ff. ad L. Iul. de vi. pub l. 2. ff. ad L. Iul. de vi priv. l. 12. ff. ad L. Iul. Mai.* Denique dif fidationis pœnam incurrit, qui ad mandatum alterius litera diffidatorias offert, aut signa inflammationis affigit, Mandante enim & Mandatarii pari pœna afficiuntur, quod procedit, si Man datarius scienter & dolosè hujusmodi illicito mandato pareat cum in omnibus delictis animus & voluntas debeat spectar *l. frandis interpretatio ff. de R. I. l. divus Adrianus ff. ad l. Corn.* Sicar. Farinan. p. 3. crim. quæst. 86. num. 8.

XXXV. Quamvis autem ut modo diximus ob solas mina diffidator pœna diffidationis non teneatur, tamen alijs remedij futuræ offensioni obviam iri potest, nempe, ut in carcere tam di teneatur, donec sufficientem cautionem fidejussoribus & pigno ribus minator præstet de non imposterum offendendo. *Prosp. Farin. oper. crim. part. 3. quæst. 107. num. 36. VVehner. in pract. ob* *ver.* bevehden *Arumæus ad cap. 17. Aut. Bull. th. 17. Const. crim art. 178. verb.* Soll dieselbe unglaubhafftige boßhafftige Person in Gefängnisse als lange biß die nach Erkändnisse desselben Gericht gnugsahme *caution*, Bestand/und Sicherunge für solche unrecht thatliche Handlunge thut. ꝛc.

XXXVI

XXXVI. Quæ autem cautio sit ad [illegible]ia, ex
minantis conditione, qualitate, potentia aliter [illegible]nda & ar-
bitrari dare consueverit. Gail. de P.P.R. [illegible] 17. Adde
effectui lud. quæst. lib. lib. 2. cas. 140. elusoria [illegible] minæ
mendæ, cum vana sit sine viribus ira. Et hæc [illegible]binent,
dum minatores in meris terminis comminationis subsistit;
verò minatores à domicilio suo postmodum profugiet
loca suspecta conserunt, & cum iis se congregant à quie-
copia opeausilio juvari possunt, tunc tanquam dissidatore
Perr. [illegible] constitutionem tractat P. P. puniuntur Constit. [illegible] constitu-
ratio in his verbis d. art. 128. sit [illegible] cujus constitu-
Retent qui enim post minas ad loca suspecta se conferunt
minorem Signorum hominibusquam per literas diffidationis aut affixi-
ordinaria puniuntur, licet nullum ad huc revera damnum effecerint
Datur. Consit. Crim. art. 131. verb. Dieselben wo sie ins Gefängniß
nämlich sollen mit einer Schwerd als Landesverwiesen zum Zeichen
Zwar gehandelt werden. Sequitur jam incendium quod itidem gravis
XXXVII. Sequitur jam incendium quod itidem gravis
crimen & quo Securitas publica violatur, & propterea u-
num suppliciis vindicatur. De Jure civili variæ pœnæ sunt con-
stitutæ in incendiariis; Distinguitur enim ibi inter incendium
in civitatibus aut villis seu pagis commissum, item inter condi-
tionem personarum l. 9. ul. ff. de incend. ruin. naufr. l. 28. §. 12. ff.
Impos. art. 123. Mynsing. 6. observ. 88. num. 5. & 7. Constitutione Caro-
lina est, incendiarijs dolosis uniformis pœna indifferenter
22. num. 6. Et hæc pœna locum habet, etiam si damnum nul-
lum datum, modo materia dolosè posita & accensa fuerit, sicut
sola attentatio in hoc maleficio puniatur, incendiarij enim mali-
tia hic considerandæ venit, quæ hujusmodi severitatem pœnæ exi-
git, accedente periculo majoris incendii, quod facillimè evenire
potuisset,

H 3

potuisset, nisi maturè exstinctum esset, quapropter hic non ta
ad effectum damni, quam ad detestabile scelus & intentione
nefandam delinquentis respiciendum; Vt autem ejusmo
pœna obtineat, requiritur, ut materia igni concipiendo! ap
in ædibus disposita & inflammata fuerit, licet ipsæ ædes no
dum ardere cœperint; quoad incendiarium enim crimen pe
fectum est, licet ipsa flagratiö nondum secuta fuerit. per
um enim non stetit, quo minùs cœptum scelus ad effectum d
ducatur *Carpz. part. 1. quæst. 39. n. 39 40. cum seqq.* si vero mater
quidem posita, sed non accensa fuerit, pœnæ extraordinar
locum esse existimat *Colerus 1. decis. 186.* Quod si pœnitent
accedat, multo levior quoque pœna irroganda erit per ea, q
supra diximus.

XXXIIX. Cum Latrocinium gravissimum crimem s
meritò de hoc quoque erit hoc loco agendum; Est autem Latr
cinium homicidium lucri faciendi causa Commissum. Indece
nenda autem pœna hujus delicti non quantitas seu valor r
ablatæ attenditur (nec enim Imperator eam in Constitutio
criminali determinavit, quemadmodum in furto, sed g
neraliter & in definitè loquitur) ita ut etiamsi latro nih
prorsus lucretur, pœna tamen ultimi supplicij locu
habeat, & sufficit, si latro spe lucri, aliquem aggred
etur, illa enim hoc delictum enorme reddit, non quant
tas aut valor *Menoch. de arbitr. Iud. quæst. l. 2. Cons. 337 n. 14.* id
etiam in Gallia obtinere testatur *Bodinus l. 2. de Rep. c. fin.* adeo
ob extortum obulum gravissima ultimi supplicii pœna latr
nem maneat.

XXXIX. Quemadmodum autem in omnibus delictis
quibus solus affectus puniendus venit, distinguendum est int
actum maleficio proximum, vel remotum, ita etiam hic facien
dum, sic ut si delinquens ad actum remotum processerit, pœn
extraordinaria locum habeat juxta *Constit. Carol. art. 178.* Si au
ad actum maleficio proximum & immediatum ipsi latrocini
deventum fuerit, difficilis est quæstio, an tum affectus a
què ac si crimen perfectum esset, sit puniendus. Distingu
Carpzovius part. 1. quæst. 28. §. 77. Num. latro aggressus sit al

quem

[illegible] eam intentione spoliandi & occidendi eum q[illegible]
[illegible] cerit vulneraverit nihil autem abstulerit, quo[illegible]
[illegible] habitus est, simul spoliaverit; Priori casu pœna [illegible]
[illegible] ordinaria; posteriori multò gravior: genere ultimi supp[illegible]
[illegible] Procurabo occidillet, cum nihil vivacitatem [illegible]
[illegible] Non nullum his latronibus ab similes sunt pr[illegible]
[illegible] Et terrorem aliorum publicis affigantur, quo pratereuntes [illegible]
[illegible] Et ob eum non subsecuto punitendus sit delinquens, meritò [illegible]
[illegible] Et de jure civili saltem in[illegible]
[illegible] ubi enim non est
[illegible] habebit, cum
[illegible] l. 52. ff. eod.
[illegible] nihil ad hoc
[illegible] pœna or-
[illegible] violenta & seditiosa pœna
[illegible] quoque insecuta
[illegible] sed in
[illegible] violentus,
[illegible] ff. de furt.

Nec

Nec obstat Constit. Carol. ubi non effractio violenta laqueo pu
nitur, sed furtum cum effractione commissum, atqui furtum sin
contrectatione non committitur, Effractio igitur absque con
trectatione instar conatus se habet, & solum attentatum est furt
non ipsum furtum, solum autem attentatum pœna semper ordi
naria non puniri supra jam dictum. Interim & hic conatus ut i
simplici furto pœna extra ordinaria vindicatur & plerumque re
legatione aut fustigatione plecti solet *Theodericus in Coll. Crim. 7*
disp. th. 6. l 6. Reusnerus *l. 7. decis. 21.* Quod si vero quis arcam se
capsam sacram Eleemosynarum (Germ. ein Almosen Stock) rum
pere aut referare saltem conatus sit, & in tali actu deprehensu
fuerit, pœnâ corporis afflictivâ uti fustigatione, vel etiam capiti
supplicio non secus ferme ac si revera effractio & ablatio insecu
ra fuerit, tanquam sacrilegus afficitur *Constit. Carol. art. 123.* Di
rectarii, qui furandi causa in alienas ædes divertunt licet nihil a
huc dum subtraxerint, tamen arbitraria pœna puniuntur *l. sa
cularii ff. de extraord. crim.*

XLII. Sequitur jam homicidium, quod est vel clandes
num vel violentum, & utrumque lege Cornelia vindicatur; clan
destinum dicitur veneficium, quod hoc loco non generaliter p
sortilegio & incantatione sumitur, (quemadmodum etiam illa
nefariam artem exercentes venefici & veneficæ dicuntur,
quo genere veneficij supra actum) sed accipitur hic specia
ter pro homicidio, quod veneno dolosè committitur. *l. 2.*
ad L. corn. de sicar. quod crimen est gravissimum, cum plus
hominem veneno extinguere, quam gladio occidere ut ait imp
rator Antoninus. *in* |*l. 1. C. de malef. & mathem.* Hujus del
pœna de jure civili est ultimum supplicium *l. 1. ff. ad L. Corn.*
sicar. quæ pœna non solum obtinet in eo, qui venenum pro
navit, sed & qui necandi hominis causa venenum præparav
vel vendiderit *l. 3. ff. ad L. Corn. de sicar.* constitutio Carol
graviorem pœnam assignavit huic delicto, nimirum si vir sit
vus rota condundatur, si fœmina in aquis suffocetur, vel alio
timi supplicii genere afficiatur *artic. 130.* Secundum jus Saxo
cum pœna ignis indifferentur obtinet, Szandr. *lib. 2. art. 15.* p

Et hæc quoque pœna extraordinaria obtinet in iis, qui pasc
fontes, vinum vel cerevisiam & his similia veneno inficiunt; u
de homines vel pecora pereant, licet damnum ad huc nullu
datum sit. *l. 5. C. de malef. Moller. part. 4. Constit. 15. n. 1. Berli
concl. 16. n. 12.* si igitur horum attentatum, qui unam saltem per
nam veneno tollere volunt, pœna extraordinaria vindicat
multo magis eadem pœna hic obtinebit, cum multò gravi
crimen sit, multos necare velle quam unum.

XLIII. Eadem quoque lege Cornelia de sicariis vindi
tur homicidium violentum, cujus pœna est ultimum supplic
l. 3. ff. 5. ff. ad l. Corn. de sicar. homicida enim semper, quod fecit, e
pectat *l. 3. C. de Epic. aut Cl.* eaq; pœna etiam *Iuri* divino consen
nea *Genes. C. 9. levit. 24.* item Constitutioni Carol. *v. art. 137.* q
Pœna indifferenter absque ullo respectu personarum æquali
infligitur cujuscunque sexus vel conditionis personis *l. 1 l.
C. ad L. Corn. de sicar. it. l. 39. de pœnis.* Si autem hujusmodi
olenta læsio nondum perfecta sit, proximè tamen ad actu
destinata, pœna ordinaria Iure civili non dictatur. Excep
1. est in eo, qui occidendi hominis causa cum telo ambulat,
nil nisi occasionem illum interficiendi expectat; hujusmodi i
tur attentatio pœna ordinaria legis Corneliæ vindicatur, quc
admodum Imperatores Diocletianus & Maximianus rescrip
runt *in l. 7. C. de publ. Iud.* ratio supra assignata, quod consili
cujusque non factum puniendum sit, *Paul. l. 5. sentent. 32.* §.
in hoc igitur delicto dolus cum conatu conjunctus pro ipso
cto habetur, dum quis cum telo occidendi hominis causa amb
lat *l. 1. ff. de publ. Iul.* qui enim ita alterius vitæ insidiatur, part
distat â latrone, quj & ex solo apparatu attentata alterius in
sione pro tali habetur, dum a parte ipsius nihil superest, quom
delictum perfectum reputetur 2. Exceptio est in eo, qui quid
non occidit, eo tamen animo vulneravit, ut occideret, pro h
micida habetur *l. 1. §. 3. ff. de publ. Iud.* Et simiiliter in hoc fact
cum animo occidendi conjunctum impedimento forte int
veniente contra ipsius intentionem inhibitum vel sufflamin
tum, ratione infligentis vulnus delictum similiter pro perfe

ha

tem factum denotat, in eo autem, qui se ipsum interficere cona
tur, ab externo tamen principio à proposito suo impeditus fue
rit, distinguendum est; aut enim ex desperatione, impatienti
doloris, tædio longioris vitæ, aut ad evitandas temporales æru
mnas & molestias id conatus est, & tunc nulla pœna afficiendu
erit *l. fin. ff. de bonis eor. qui mort. Decian. in tract. crim. l 9. c. 3. n. 4*
si quis autem alias ob Causas, puta spe aliquam rem consequen
di frustratus, item pudore, metu pœnæ vel sceleris perpetrati au
simili aliqua causa violentas sibi manus in ferre velit, in ipso au
tem actu deprehensus, à maligno suo proposito prohibitus fueri
tunc pœna extraordinaria arbitrio Judicis puniendum esse ex
stimant, *Gomez. de delictis c. 3. num. 14. Farin. part. 5. oper. crim
quæst. 528. n 38.* moti his rationibus, quod nimirum seipsum vu
nerans, eadem pœna plectendus veniat, quam si alterum vul
nerasset. *l. 3. § si quis autem tædio ff. de bon. eor. Castrens. in .2. C qu
testam. fac. pass* deinde quod hodie secundum consuetudinem
(nam de Jure civili secus est) in homicidio attentato pœna or
dinaria non puniatur. *Barrol. in l. 3. §. divus. ff. ad L. Corn. de sica
minus enim videtur offensa Respubl. quandiu mors non evene
rit.* Non obstat *l. omne delictum §. 7. ff. de re milit. 11. l. 38. §. 12. f
de pœnis.* Illi enim textus loquuntur de militibus qui obtenta
tam saltem mortem graviori pœna plectuntur, cum graviu
delictum committant in eo, quod majorem animi fortitudinem
atque constantiam præ se ferre debeant, tamen tanquam vilis e
abjecti animi homines mortem potiùs quam vitam vitandarum i
gruentium calamitatum causa præoptare maluerint, quæ pœn
propter Exemplum meritò in eos statuta. Aliud est si cæd
ipsa insecuta fuerit, tunc enim illis qui fraudulenter sine furor
melancholia, aut impotentia solo pœnæ vel scelerum metu se
ipsos interfecerunt, sepultura honesta denegatur, & in locu
infamem atque cadaveribus punitorum destinatum, modò i
reatu fuerunt, projiciuntur; imò, quod plus est, eorum cadave
interdum suspenduntur, rotæ affiguntur, vel comburuntur, quan
do nimirum post sententiam se ipsos interfecerunt, vel in carce
mortui reperiuntur. *Hahn. in observat. ad VVesenbec. tit. ad L*

Corne

ũxiliatores & Cõsultores, itẽm cõscij æquali pœna afficiũ
tur, pertineat etiam ad parricidium saltem attentatum? quod regulariter affirmandum, dummodo à Parte ipsi principalis nihil prætermissum sit, quod ad Consummationem ejus pertineat, sed per impedimentum extrinsecus interveniens actus fuerit impeditus. Parentes quoque qui infantes liberos necant, puniuntur, non quidem ordinaria parricidii pœna, sed saltem pœna legis Corneliæ de sicariis *l. 1. ff. ad L. Pomp. de parricid.* visum est enim legi mitiùs puniri parentem, id quod alias vitæ & necis liberorum data eis fuerit facultas *l. C. de patr. qui fil. distrax* jure Codicis & ex Nemesi Carolinâ etiam hodie infanticidii pœna plerumq; est submersio & suffocatio in flumine *l. unic. C. de his qui par. vel liber. occid. Constit. Carol. ar. 131.* quod si, saltem nixi sint infantes necare, licet id non perfecerint, tamen ordinaria legis Corneliæ pœna afficiuntur *l. siquis necandi C. ad L. Cornel. de sicar. c. siquis de pœnit. dist. 1.* pertinet etiam huc si vir uxorem vel uxor virum occidere tentet insidias parando, ubi pœna legis Corn. de sicariis itidem locum habet, æque ac si infanticidium revera commissum esset *l. ult. C. ad L. Pomp. de parricid.* Ratio autem quare & in his solo affectus puniatur, est arctissima amicitia inter conjuges quæ Communione bonorum procedit, à gradibus enim communicationis bonorum etiam gradus amicitiæ dependent; Quia igitur talis amicitia prorsus violatur, per hujusmodi ausus, meritò hujusmodi pœna in talia conantes statuta fuit. Hoc utriusque delicti tam infanticidii, quam uxoricidii conatus ordinaria pœna non coercetur *P. H. D. art. 178. Carpzov. practic. quæst. 2. num. 51. Mynsi. cent. 3. observ. 9.* Quoniam autem tanta diversitas est conatus, ita etiam pœna ejus variare solet maximè in hoc crimine; jure Saxónico distinguuntur tres casus primus est; quando delinquens non solum ad actum proximum ipsi parricidio devenit, & â parte sua delictum implevit, sed etiam per inflictum vulnus vel aliud damnum irreparabile mortem citius procurata fuit ei, adversus quem actus fuit directus, vel etiam alias attentatum ejusmodi reiteravit, & hoc casu ulti-

sup

deatur, tamen per interpretationem obtinuit, ut etiam ad ma
datarium ſive locatorem extendatur. *gloſſ. in d. c. 1. in fin. Tib. D*
cian. in tract. crim. l. 9. c. 30. num. 9. Iod. Damhuder. in pract. cri
c. 83. rubr. de aſſaſſinis n. 1."

XLIIX. In hoc autem crimine quæritur, an attenta
quoque ejus ſit punibilis? id quod affirmandum per *d. c. huma*
verbis: Quicunq; princeps prælatus vel quævis alia eccleſiaſtica ſeen
risve perſona quempiam Chriſtianum per aſſaſſinos interfici fecerit,
etiam mandaverit, quanquam mors ex hoc forſitan non ſequa
dict. c. de homicidio in 6. Ob expreſſam igitur Juris Pontifi
diſpoſitionem conatus punitur eadem pœna ac ſi delictu
perfectum eſſet, quam vis alias juxta Communem Dd. o
nionem ex conſuetudine generali affectus regulariter non pun
tur pœna ordinaria niſi ſequatur eventus. *Menoch. de arbitr. I*
queſt. lib. 2. cent. 4. num. ſeqq. de qua tamen opinione quid ſen
endum ſit, alibi diximus. Sive igitur Chriſtianus ſit aſſaſſinus
infidelis, ſi ad actum occidendi proximum deveneri t, & omn
niſum adhibuerit, nec per eum ſteterit, quin occideret, pœ
ordinaria, regionis locum habet. *d. c. c. Tiraquell. tract. de pœnis*
gum cauſ. 37. num. 4. Ob delicti enim hujus atrocitatem pœ
ordinaria pro ſolo affectu imponenda eſt, etiamſi homicidium n
ſubſecutum fuerit. *Farinac. p. 5. oper. crim. queſt. 123. n. 77. Deci*
in tractat. crim. l. 9. c. 30. idque adeò procedit, ut licet ad act
maleficio proximum nondum fuerit deventum, tamen po
ordinaria (quæ Juxta loci Conſuetudinem in hoc crimine irro
tur) in tali caſu æquè locum habeat, cum diſpoſitio *d. c. 1.* ge
raliter loquatur, & nudum mandatum puniat, licet ad inſulta
nem vel vulnerationem tanquam actum proximum nond
fuerit deventum, & aſſaſſinus appelletur, qui ad occidend
conductus eſt, licet nihil amplius commiſſerit, ſic ut hoc crim
ſola conventione contrahi exiſtimetur; Limitatur tamen hoc
aſſaſſinio ficto, quod appellatur, quando ſcilicet ex interp
tatione *d. c. humani* Chriſtianus Chriſtianum interfici manc
de quo hic potiſſimum ſermo, in hoc enim conductio turpis
etiam attentatio remota non conſideratur, ſed tum demum

et

exequi destinaverit, hoc enim casu cum non concurrat consu
lens, à pœna quoque immunis erit.

L. Pœna fabricantium falsas monetas ex Constantin
constitutione *l. 2. C. de fals. monet.* est, ut igne coneremento
nec obstat *l. 1. C. eod.* ubi solum pœnæ capitis sit mentio, hæc enim
designat ultimum supplicium in genere, etsi mortis qualitatem
in specie non exprimat, quam tamen qualitatem postea declara
vit, ante autem istam declarationem incertum erat, qua pœn
plecti hujusmodi falsarius debeat. Quod si non perfecerit falsam
monetam, sed solum aliquid egerit aut tentaverit, ut si adhuc ima
ginem vel formam non impresserit, tali casu, quia machinatio ad
huc remota est, vel nulla, si forte pœnitentia ductus. *l. 19. ff. ad L.*
Corn. de fall. vel extraordinaria (si nimirum impedimento al
quo extrinseco præter intentionem ejus supervéniente prohib
tus non perfecerit) pœna afficiendus erit. *Gloss. in l. quicung. ff. a*
L. Corn. de fals. Bald. in l. 3. ff de naut. fœn. Si verò jam excus
monetam sed nondum expendit, quoniam tunc ad actum pròx
mum deventum est, non quidem pœna ignicremii ordinaria, se
ci proxima, gladii seu truncationis capitis *Mynoch. de arbitr. lib.*
quæst l. 2. cas. 360. 165. Carpzov. prax. criminal. quæst. 42. n. 91. & seq

LI. Denique, qui falsos testes producunt vel subornant, qu
que falsis & subdolis depositionibus quenquam malitiose on
rant, sive taliter prægravatus supplicium sustinuerit sive non, t
men ejusmodi testis eadem pœna afficitur qua is puniendus fu
set, contra quem testimonium falsum dictum est, si verè de c
mine fuisset convictus *l. 1. l. 9. ff. ad L. Corn. de fals. l. 16. ff. de Test*
Farin. part. 6. oper. Crim. quæst. 59. Masard. de probat. vol. 3. con
1668. num. 5. idque etiam juri divino consentaneum *Deut. c.*
v. 19., & concordat *Constit. Carol. art. 6. 8. verb.* Wo Zeug
erfunden und überwunden werden/ die durch falsche boßhaffte Ze
schafft jemand zu peinlicher Straffe unschüldig bringen NB. o
zubringen unterstünden/ die haben die Straffe verwircket/ in welch
sie den unschüldigen bringen wollen/ item *art. 107. verb.* Wo aber
ner durch seinen falschen Aydt jemand zu peinlicher Straffe schwä
derselbe soll mit der Pein die erfälschlich auff einen andern schwö

gestra

læsæ Majestatis falso intentatum, præter vitam, jacturam quoq
fecisset omnium bonorum, quibus carituri etiam fuissent insont
liberi; propter istud igitur periculum amissionis bonorum qu
immeritò sustinuit, velut jure talionis bona ista damnatorum
loco satisfactionis, si non universa, saltem quoad concurrente
summam damni, quod in bonis ejus propriis tam mobilibus, qua
immobilibus metuendum ei erat, à Parlamento adjudicari s
cupiebat, sed frustrà fuit. Pro negotii autem vel delicti qu
litate in quod hoc crimen falsi testimonii vel suppositionis testiu
incidit, puniri debet, sic ut si incidat in crimen enorme velut læ
Majestatis (prout ex allato jam exemplo patescit) vel non i
grave, pœna quoque ejus exasperari vel mitigari debet. *Const.
Carol. dict. artic.*.

LII. Absolutis Delictis ijs, quibus potissimùm in bon
proximo nocetur, super est jam ut videamus, inquibus de
ctis carnis hæc nostra materia locum inveniat, cum constet, e
iam in horum aliquibus solum attentatum punitioni obnoxiu
esse; Inter hæc autem occurrit primo loco horrendum crime
Sodomiæ, quod contra ordinem naturæ committitur; Pœna ej
de jure civili est gladius *l. 31. C. ad L. Iul. de adult.* Quæ pœ
Constitutione Carolina exasperatur & est ignicremium *art. 1*
flammis siquidem ultricibus vivi exuruntur. Quæ pœna etia
passim alibi recepta est, de qua testatur *Menoch. de arbitr. Iu
quæst. l. 2. cas. 286. num. 43. & seq.*. Et Iure divino, quod in his
quimur, etiam bruta animalia, cum quibus sodomia peracta, ig
absumuntur *Levit. 20. v. 15.* Quod si vero saltem attentatum
erit hoc crimen, hanc pœnam ordinariam locum non habe
sed attentanti arbitrariam injungendam existimat. *Clarus l. 5. s
tent. §. sodomia. n. 8. Menoch. de arbitr. Iud. quæst. l. 2. cas. 286.
28. Petr. Theod. in Coll. crim. disp. 6. th. 5. lit. L.* Et *in l. 1. §. fin. ff.
extraord. crim.* dicitur, quod perfecto flagitio delinquens p
niatur capite, imperfecto, in insulam deportetur, in cujus l
cum hodie Successit relegatio vel fustigatio *Prosp. Farinac. part
oper. crim. q. 19. n. 15.* Dissentit *Iod. Damhauder. in pr. rer. Crim. c.
num. 18.* quod scilicet non requiratur consummatio operis, sed suf

am traducere debeat. Siquis etiam cum puella immatura quinqu
vel sex annorum concumbere volens, rem non perfecerit, hun
ob conatum pœna capitali afficiendum esse existimat *Clarus*, ite
Berlichius, qui *part. 5. conc 42.* præjudicium adfert, quo quis cu
puella 4. annorum coire intentans, capite truncatus fuerit, & pra
terea non minimi ponderis argumenta adfert, quare hoc attenta
tum mortis pœna affici debeat.

LVI. Supereſt jam crimen raptus, quo quis virginem
viduam, monialem, aut aliam honeſtam Fœminam libidinis e
plendæ cauſa improbè & per vim abducit & violat, quod cum in
ter atrociſſima crimina reiteratur, nemo quoq; dubitat, quin gr
viſſima pœna vindicetur *l. un. C. de rapt virgin m it. l. ſiquis non d
eam rapere C. de Epiſc. & Cler.* quæ eſt, ut reus hujus criminis, cu
omnibus complicibus, nimirum opem & auxilium ferentibus, c
mitantibus & ſociis, imo ſaltem conſciis Capitis ſupplicio & bo
norum omnium proſcriptione damnetur, non ſolum ſi ipſum cr
men perpetratum fuerit, verum etiam ſi facere ſaltem quis ho
attentarit *d. l. un.* Quin & parentibus & qui loco horum ſunt, t
toribus curatoribusve, & conſanguineis, impunè conceditur, i
ſum raptorem in flagranti crimine deprehenſum interficere, n
excuſatur raptor, ſed üsdem pœnis ſubjacet, licet conſentientib
virginibus vel mulieribus hoc factum ſit, vel etiam conſenſus p
rentum poſtmodü acceſſerit *d. l. un. C. de rapt Iunct. Conſt. Carol.* ve
Hinangeſehen ob die Ehe-Fraue oder Jungfraue jhren willen dar
gegeben; præſumitur enim odioſis artibus & blanditiis, circum
venta & ſeducta, alias forſan non conſenſiſſet, vim enim hab
perſuaſoria verba *l. 1. §. 3. ff. de Serv Corr.* non obſt. *l. 1. §. 5. de
jur.* ubi dicitur quod volenti non fiat in Juria, nam hæc volun
ab inſidiis & artibus delinquentis inducitur; præterea hęc in ju
non ſolum raptam ejusque parentes & propinquos verum eti
Remp. principaliter attingit, cujus ſecuritas per hoc inſigni
læditur, quapropter tali conſenſu non obſtante, nihilominus p
na raptus locum habet, in caſu autem quo mulier ſpontanea v
luntate conſenſum præbuerit mortis pœnæ locum non eſſe pu
Decian, tract. crim. l. 8. C. 7. Quod ſi contingat, ut nuptam mul

vim inferendo personæ licet minùs honestæ, quæ invita non cog
tur stuprum pati, & hæc est communis Dd. opinio; quod si vero v
tam in honestam deposuerit, & mores correxerit omnino etiam r
ptus in ea committitur, sufficit enim quod tempore raptæ honest
vixerit *Berlich. part. 5. concl. 41. n. 57* 3. Non irrogari pœnam ordinar
si raptor virginem raptam carnaliter non cognoverit, sunt qui ex
stimant, inter quos Eminentissimus Ictus *Antonius Faber in Commen
ad C. tit. 9. tit. 11 defin. 1. n. 1.* quando enim raptor matrimonii cau
rapuit & consulto â concubitu vel violéta compressione abstinui
non subjiciendum esse pœnæ raptus volunt. Cum *d. l.* requirat ra
ptum libidinis causa commissum esse; fundant autem se in ipsa le
ge, ubi dicitur raptorem propterea pœna Capitali puniri, quo
castitas seu virginitas per ipsum ablata, restitui amplius non possit
quæ ratio cum in non cognita virgine vel muliere cesset, cesse
quoque & legis dispositio. Et sic ex sententia Fabri d. Constitutio
requirit raptum cum ipso stupro. Verum contrariam sententiam
juris Communis dispositioni magis conformem esse vix dubitan
dum; licet enim verba in d. Constitutione satis clara videantur, ita
ut aliam interpretationem vix admittant, tamen facta collatione
hujus constitutionis cum aliis legibus dicendum, & sufficere, sci
licet mulierem raptam esse, licet libidinem non expleverit raptor;
cum hæc constitutio se fundet in raptu, qui perfectus est, licet ad
ultimum sceleris gradum non pervenerit raptor, Et hæc sententia
etiam ex aliis legibus supplenda erit, *l. 54. C. de Episc. & Cler.* ubi
dicitur quod raptor virginis, viduæ, vel sanctimonialis capitis sup-
plicio afficiendus sit simpliciter absque alia adjectione, se fundan-
do solùm in abductione violenta, non in defloratione seu concubi-
tu libidinoso; facit huc etiam *l. 5. ff. ad L Iul. de vi publ.* qua ille
qui vacantem mulierem rapuit vel nuptam, ultimò supplicio af-
ficiendus sit, non distinguendo, utrum cognita sit nec ne; ulte-
rius etiam considerandum, ip'um raptum crimen esse speciale,
ita ut illud quantum in se est, dicatur perfectum, licet expletio li-
bidinis nondum facta sit, jam enim illata est infamia parentibus
& puellæ licet nondum vitiatæ, cum hujus pudicitia ab omni-
bus violata jam credatur; Præterea ad raptus crimen pro forma
essentiali requiritur, ut virgo seu mulier rapta transducatur de

[illegible] quod si factum fuerit nihilum [illegible]
[illegible] eum criminis restare videtur, insuper habito ut [illegible]
subsecutus fuerit necne; quod si igitur sola violen[illegible]
ram hujus criminis essentiam constituat, sequitur [illegible]
& consequenter laluâ delicti istius substantiâ ab illo [illegible]
Ex per hanc specificam differentiam à stupro [illegible]
compressio violenta ad implementum seu con[illegible]
hujus delicti requiritur) discrepat, raptus autem ut [illegible]
intentione fit ut quis virginem vel aliam quam vi[illegible]
minam quam licitè cum consensu parentum vel propinq[illegible]
rorum ve habere non potest, per violentam abductionem [illegible]
& matrimonium cum ea contrahat l. un. C. rapt. virg. Vrese[illegible]
est indifferens, cum uxorem ducere nullo jure sit prohibitum [illegible]
& prohibita; Quod si ad raptum etiam concubitus libidinosus [illegible]
cedat, id factum huic delicto extrinsecum est, ac velut ei con[illegible]
gens, adeoque respectu habito ad delictum ipsum non nisi [illegible]
accidentaliter se habet.

LIIX. Ceterùm, hanc Iuris civilis perplexitatem Const[illegible]
io Carolina velut nodum Gordium uno quasi ictu dissolvit, [illegible]
enim omninò desiderat virginem libidinis explendæ causa rap[illegible]
esse, idque verba ipsa art. 118. unehrlicher weisse satis innuunt, si[illegible]
hæc Constitutio videatur requirere raptum cum ipso stupro, qu[illegible]
si sub secutum non sit, crimen quoque quadantenus imperfect[illegible]
censendum, cum raptus respectu habito ad Consummationem [illegible]
delicti quæ juxta hanc constitutionem est concubitus, non nisi [illegible]
Par conatus se habeat, adeoque pœna non nisi extraordinaria hujus [illegible]
delicti puniri oporteat; & capitali pœna non esse afficiendum [illegible]
ptorem, si ipse raptam virginem non cognoverit, interpretes ple[illegible]
rique ad d. l. un. C. de rapt. statuunt, quemadmodum & de consue[illegible]
tudine Mediolanensium testatur quoque Menochius, quod solum
puniatur pœna capitali cognoscens carnaliter mulierem raptam,
non autem solum raptum; distinguitur auem tunc; aut raptor po[illegible]
tuit stuprare abductam & pœnitentia ductus non perfecit, sed eam

illibatam ad honestum locum perduxit, & tunc extra ordine
quanquam pœna gravi plectendus; aut verò non stupravit, no
ob pœnitentiam supervenientem, sed ob id qvod perficere no
potuit, & tunc ordinaria locum habebit. *Decian. l. 8. c. 7. n. 34. Farl*
quæst. 145. n. 209. Covarr. in cl. fnrios. p. 2. n. 8. Menoch. cas. 261. n. 3
qui tamen *cas. 380.* ex verbis constitutionis ubi *inventi fuerint in*
ipsa rapina; item nisi istam sollicitaverit concludit, etiam affectu
remotum in hoc malefitio puniendum esse, cum sola sollicitati
hanc remotionem declaret, & remotè raptum constituat. Dissen
tit *Brunneman. in Comment. in C. tit. de rapt. §. 15.* & non nisi machi
nationem proximam vult puniendam. In monialis rapt
alii, uti & Baldus solum affectum remotum puniendum
esse existimant *in l 3. n. 3. C. de serv. fugit.* pœna tamen extraordi
naria, prout putat. *Menoch. de arbitr. jud. quæst. l. 2 c. 360 n. 54.* E
hæc constitutio quoque relata est *in c. siquis non dicam de pœniten*
tia distinct. 1.

LXI. Rei autem hujus criminis sunt duplices, alij sunt prin
cipales qui rapuerunt; alii qui in ipso raptu auxilium præsta
runt, & hi omnes æquali pœna afficiendi *d l un.* Est autem notabi
le in hac lege, quod non solũ auxiliatores, receptores, & alii com
plices pœna in ea comprehensa puniantur. sed & conscij saltem, sic
ut etiam patientia in hoc crimine capitalis videatur, quemadmo
dum in crimine læsæ Majestatis; sed dictum alibi, ut conscii tene
antur, requiri facultatem prohibendi, sic ut sola scientia hic non
sufficiat, sed cum facultate prohibendi, concurrat oportet, ut
effectum punibilem producat; facit huc illud Bruti ad Cicero
nam. Alienæ igitur culpæ me reum facies? *Prorsus aliena, si pro*
videri potuit ne existeret. Quisquis enim patitur delinquere, is
vires subministrat improbitati, cum par sit delinquere & delin
quentes non prohibere. Quadrat huc illud *Ovidii Metamorph. 14.*

— *Virgine rapta.*

Quam meruit pœnam solus digessit in omnes Ideo; propterea, quod
reliqui sciverant sed non prohibuerant, ne virgo sacerdos rape
retur. In tali igitur casu ubi quis conscius fuit raptus, & im
pedire potuit maturè revelando, aut alias succurrendo, nec ta
men fecit, particeps est delicti, ideoque non iniquum est, ut

cum

impetraverit, licet eo non fruſus fuerit *l. 5. ff. quod quisq; Iur.* item qui locavit operas ſuas ut cum beſtiis pugnaret, arcetur à poſtulando, quæ pœna etiam locum habet licet non pugnaverit. *Bald. in l. ſi quis non dicam rapere num. 5. C. de Epiſc. & cler.* Siquis rem obligationi ſuppoſitam tentavit alienare ſuppreſſa priori obligatione *l. ult. C. de crim. ſtell.* item tentans corrumpere Judicem punitur ac ſi verè corrupiſſet, *Menoch. de arbitr. Iud. quæſt. l. 2. c. 343.* Qui pecuniam accepit calumniandi animo ad negotium faciendum in Judicio, punitur licet non fecerit *l. 1. 3. 7. ff. de calumn.* Qui voluit civitatis muros tranſcendere nec tamen fecit, punitur. *l. ult. ff. de rer. diviſ.* Et non ſolum tranſfuga, ſed & qui tranſfugere voluit punitur *l. 3. ff. de re milit.* it. de albo corrupto tenetur, qui tollit album, licet non corruperit. *l. 7. §. 5. ff. de Iurisdict.* Denique non ſolum qui frumentum exportant, ſed & qui exportare ſaltem intendunt, non ſecus ac ſi fecerint puniuntur. Et hæc ſunt præcipuè delicta, in quibus ſolus niſus eventu licet non ſubſecuto punitur, quæ quidem latius perſequenda, eſſent, quoniam autem hæc leviora ſunt, & præterea tale quid in his non ita rigoroſè ampliùs obſervatur, ideoque de his quicquam ampliùs admonere ſuperſedebimus.

CAPUT ULTIMUM.

Contraria horum Maleficiorum exhibens.

THESIS I.

HÆ autem pœnæ ob jus violatum interdum à ſumma poteſtate propter publicam utilitatem, quæ ſuprema lex eſt, vel remittuntur, vel mitigantur; Sed dum princeps vel ſuperior illam juris violati pœnam remittit, vel aliàs circa eam diſpenſat, non ipſam tollit pœnã à lege conſtitutam vel determinatam, ſed legis ſaltem obligationem à certo aliquo ſubjecto removet, ſed cum hæc remiſſio vel poteſtas diſpenſandi circa pœnas partem jurium Majeſtatis conſtituat, ei demum competit, qui vel proprio vel conceſſo jure eam exercet. In Romana Republ. tantùm ab fuit ut præſides vel proconſules remittendi pœnas vel circa eas diſpenſandi poteſtatem habuerint, ut ne quidem jus gladii vel merum Imperium jure proprio ſeu magiſtratus (quippe quod intra poteſtatem cognoſcendi de civilibus & privatis tantum cauſis coarctatum erat) ſed vi ſpecialis commiſſionis ſaltem exercuerint; omnis itaque poteſtatas circa pœnarum diſpenſationem initio populo, poſtea ſolis Imperatoribus competiit.

II. In

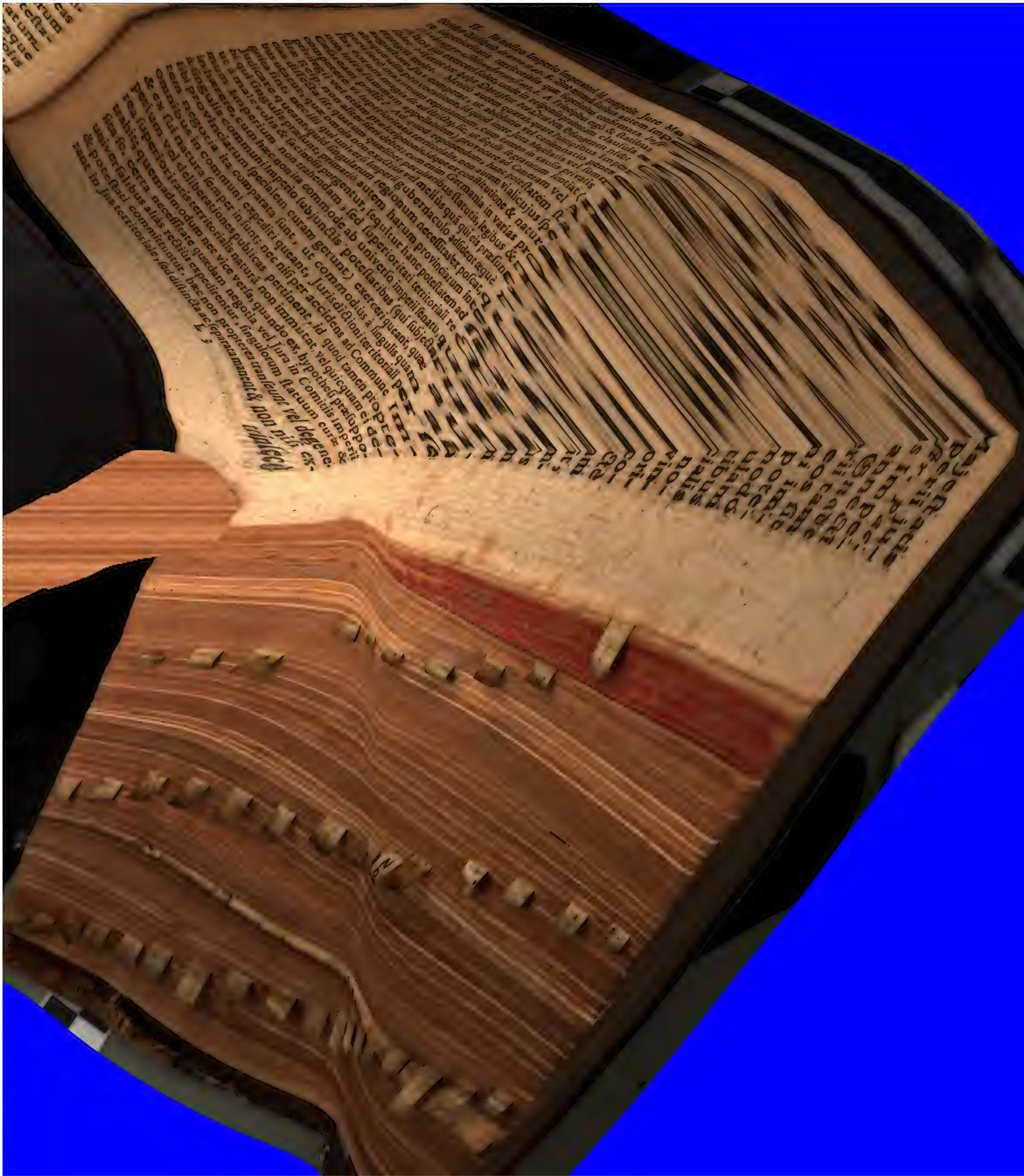

Majestatis
perii ju-
str. pac-
s Impe-
annesti
Snade
rii tam
eos sit
ni im-
pote-
modo
uiam
tibus
cialis
no-
vin-
ori-
co-
cte
m
it,
m-
s
m
n

Ut In nostro Imperio Imperatori id competit Jure Ma-
Reichs Abschied de anno 1548. §. Bnd wiewol statibus autem Imp
re superioritatis territorialis quæ superioritas confirmata Inst
Oberhuggo-Monasterienses art. 5. A Principibus ergò & statibus
ob hoc jus exercent solet, unde in responsis prudentum clausula
solet inferre die hohe Obrigkeit des Orts dem Gefangenen nicht
erstegen wolle. Meritò autem quæras, quare Principibus Imper
augustum jus competat, ut absolutio vel condemnatio penes
absque ulla provocatione, id quod inter Jura Majestatis vel summ
perii ferè maximum reputandum, cum tamen in causis privatis
stas eorum magis sit ad strictam (sic, ut si quis se gravatum sentiat (
non infra summam appellabilem) provocare ad Cameram vel A
Cæsaream possit? Ad quod reponendum, hanc potestatem sta
competere vi superioritatis territorialis, idque ex constitutione & natur
privilegii vel etiam præscriptionis, idque ex constitutione & natur
stæ Reip. non aliter fieri debet; cum enim Germania in varias pr
cias dissecta sit, quarum quælibet peculiaribus statutis, legibus &
bus utatur, quæ omnia non exactius vel melius quã qui eis præsunt
gnita sint, nec illi qui universi Imperii gubernaculo adsident æquè
Judicare queant, quid singularum regionum necessitas exposcat, q
hi qui singulis præsunt, primariò autem harum provinciarum inte
ut à malevolis & facinosis purgentur, sequitur hanc potestatem ad
mum Imperium non trahendam, sed superioritati territoriali re
in hærere, cum hæc non ita commode ab universo imperii senatu, q
à singulis communi Imperio subjunctis potestatibus (qui subjectar
sibi provinciarum specialem curam gerunt) exerceri queant, quæ
tem negotia ita comparata sunt, ut commodiùs à singulis quam
omnibus in communi expediri queant, Jurisdictioni territoriali per
& ex sui natura semper in sunt; nec nisi per accidens ad Commune Im-
perium vel deliberationes publicas pertinent, id quod tamen propte-
rea superioritatis territorialis naturã non immutat, vel quicquam ei de-
trahit; quemadmodum nec vice versa, quando ex hypothesi præsuppo-
sita sc. certa necessitate quædam negotia vel Jura in Comitiis Imperii
universalibus aliàs rectiùs expedirentur, singulorum statuum curæ &
& potestati committuntur, hæc non propterea transeunt vel degene-
rant in Jus territoriale, sed distincta ac separata manent & non nisi ex-
trinseca

L 3

trinsecè ei accedunt, dum nimirum necessitas temporum & conditio præsentis status imperij id non aliter fert e. g. Ius pangendi fœdera vel bellum indicendi, licet sint Iura summi imperii & quidem transeuntia, quæ tangunt non solum communem Remp. sed etiam respectum universalem habent ad vicinos vel exteros, sic ut unius Reipubl. membri vel status imperii, vel simavis, unius subordinatæ Reip. cura non terminentur, longe etiã feliciori successu cõmunibus auspiciis promoveantur, tamen & hæc, modo non fiant in præjudicium imperatoris & imperii statibus habita ratione constitutionis præsentis nostræ Reip. (cujus vinculum ob discordiam procerum nimis laxum deprehenditur) necessario concedenda erant, quo suæ securitati maturè prospicerent, vicinis vel exteris potentibus alias prædæ futuri, quamvis hæc portio Iuris summi imperii Iurisdictioni territoriali non nisi per accidens cohæreat. vid. de his *Magnif. Dn. Cancell. Hugo in tract. de stat. Reg. Germ c. 3.*

III. Expositâ quantùm instituti nostri ratio permittit naturâ Iuris territorialis, & quomodo à Iure sunimi imperii differat, jam satis constare arbitror, quare absolutio vel condemnatio statibus imperii necessariò competat, & quidem jure proprio vi solius superioritatis territorialis non autem extrinsecè & speciali aliqua concessione, quemadmodũ de bello & fœderibus supradixi. Accedit his quod pœnæ non differendæ, sed celeri animadversione opus sit propter exemplum, quæ necessitas quoq; adegit Romanos, ut tandem in atrocissimis delictis quæ securitatem Reip. lædunt appellationem non reciperent *l. 2 C. quorum appell. non. recip.* Præterea Iudiciorum civilium alia est conditio & natura quam criminalium, in illis enim Ius partium litigantium in disceptationem venit, in quibus omne arbitrium Iuri quod inter Duos litigantes versatur præcipuè adstrictũ est, sic ut si paululum modo ab illo Iure deflectas, concedendo alterutri aliquid ex eo, statim alteri subtraheretur, & sic injuria ipsi fieret; In criminalibus vero arbitrium judicis non ita coarctatur, sed habito respectu ad Remp. pœnam vel intendere vel remittere potest citra cujusquam injuriam vel præjudicium, modo id Reip. proficuum vel non noxium deprehenderit, de quibus in superioribus actum. Supra dicti igitur sententiam passos in Imperio per gratiam possunt restituere, vel etiam pœnam mitigare: videant tamen superiores, ne temerè & indifferenter, sed non nisi præcedente

Iusta-

de adult. nec etiam postea accusatio admittitur, cum omnes maleficiorũ pœnæ sublatæ, & officium Judicis clausum intelligatur *l. 4. 7. C. de præscr. 30. vel 40. ann. l. 2. ff. de req. vel abs. damn.* si autem delinquens statim post admissum delictum accusatus & condemnatus aufugerit, & lapsis 20. annis reversus fuerit, non currit hæc præscriptio & tunc reus licet ante 20. annos condemnatus fuerit, contra sententiæ condemnationem. præscriptionis Exceptione se defendere nequit, sed pœnis à legè determinatis afficitur, est enim hæc præscriptio pœnarum imponendarum non verò impositarum *arg. l. 12. C. de falsi. Prosper. Farin. 1. quæst. 16. nnm. 28.* Et hæc quæ de præscriptione criminum allata sunt, etiam in maleficiis cœptis obtinent, in his enim tantò facilius præscriptio locum inveniet, quanto leviora sunt consummatis. licet legibus cautum non reperiatur, quod illorum præscriptioni brevius temporis spatium quam his determinatum sit; dicendum igitur, quod, si delictum aliquod, cujus affectus à lege notatur breviori vel longiori temporis spatio præscribitur, tanto quoque & non breviori temporis præscriptione affectus punibilis istius delicti, in quod ille incidit submoveatur; si verò delictum tale, ut præscribi nequeat, quale est crimen Apostasiæ *l. 4. C. de Apostat.* parricidii &c. *l. 13. ff. ad S. C. Silan.* pœna quoque conatus ejus criminis modò à lege pro punibili declaratus fuerit, non præscribitur; Sed de hac materia pro instituti ratione satis, placet igitur hic subsistere, Deo interim Opt. Max. gratias agens.

F I N I S,

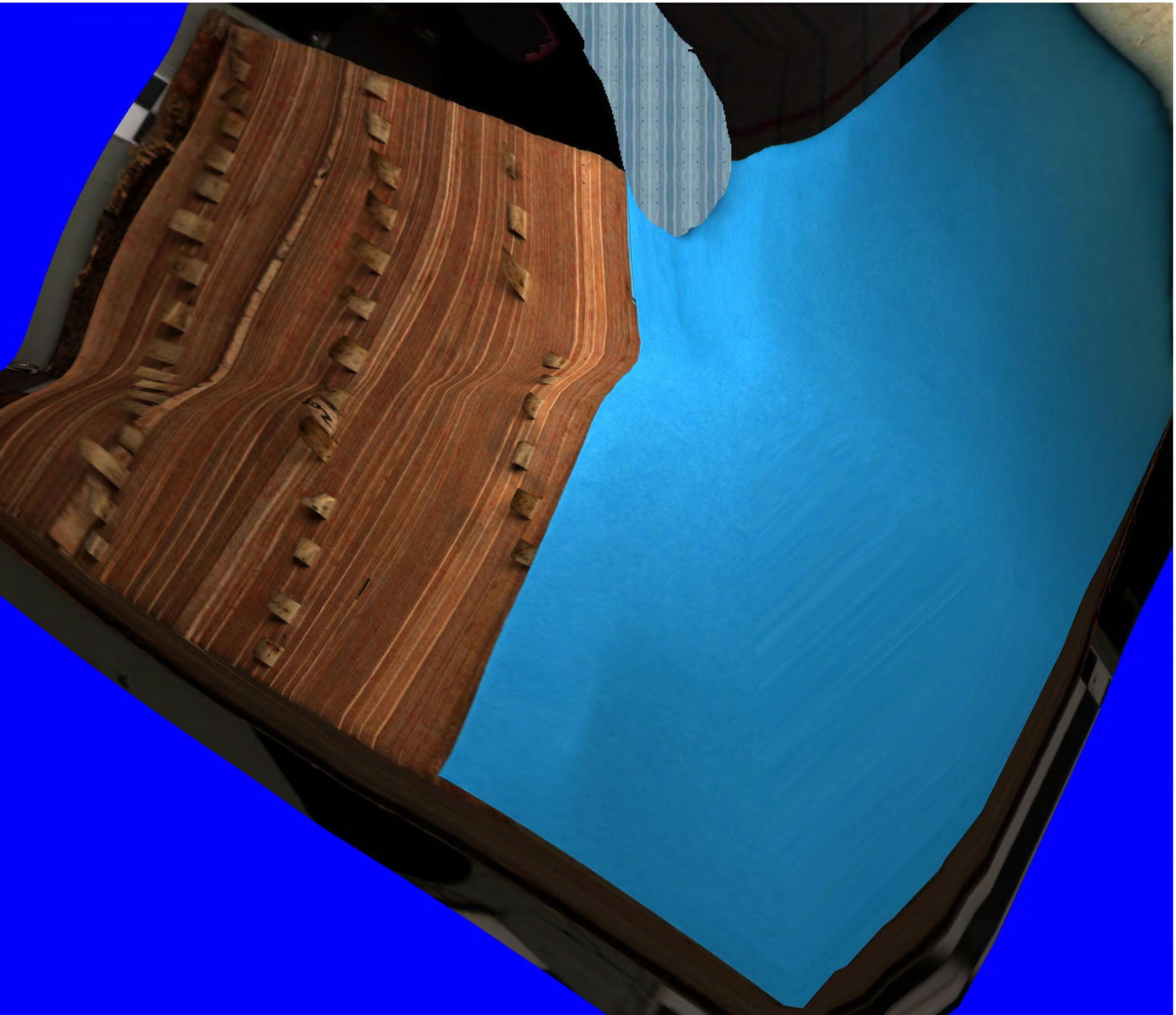

de adult. nec etiam postea accusatio admittitur, cum omnes maleficiorũ pœnæ sublatæ, & officium Judicis clausum intelligatur *l. 4. 7. C. de præscr. 30. vel 40. ann. l. 2. ff. de req. vel abs. damn.* si autem delinquens statim post admissum delictum accusatus & condemnatus aufugerit, & lapsis 20. annis reversus fuerit, non currit hæc præscriptio & tunc reus licet ante 20. annos condemnatus fuerit, contra sententiæ condemnationem. præscriptionis Exceptione se defendere nequit, sed pœnis à legè determinatis afficitur, est enim hæc præscriptio pœnarum imponendarum non verò impositarum *arg. l. 12. C. de falsi. Prosper. Farin. 1. quæst. 16. num. 28.* Et hæc quæ de præscriptione criminum allata sunt, etiam in maleficiis cœptis obtinent, in his enim tantò facilius præscriptio locum inveniet, quanto leviora sunt consummatis, licet legibus cautum non reperiatur, quod illorum præscriptioni brevius temporis spatium quam his determinatum sit; dicendum igitur, quod, si delictum aliquod, cujus affectus à lege notatur breviori vel longiori temporis spatio præscribitur, tanto quoque & non breviori temporis præscriptione affectus punibilis istius delicti, in quod ille incidit submoveatur; si verò delictum tale, ut præscribi nequeat, quale est crimen Apostasiæ *l. 4. C. de Apostat.* parricidii &c. *l. 13. ff. ad S. C. Silan.* pœna quoque conatus ejus criminis modò à lege pro punibili declaratus fuerit, non præscribitur; Sed de hac materia pro instituti ratione satis, placet igitur hic subsistere, Deo interim Opt. Max. gratias agens.

F I N I S.

BSB Bayerische StaatsBibliothek
MDZ Münchener DigitalisierungsZentrum Digitale Bibliothek

Engelbrecht, Georg

Diss. iur. inaug. de maleficiis coeptis

Helmstadium 1680
4 Diss. 773#Beibd.5
urn:nbn:de:bvb:12-bsb10665743-5